

MİMAR SİNAN

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Can ARPAÇ
8. Message From M.W. Grand Master Can ARPAÇ
11. Laiklik Nedir, Ne Değildir?..... Cevad Memduh ALTAR
17. Mustafa Hakkı Nalçacı Ahmet ARKAN
23. Türkiye'deki Masonik Protokol
Tatbikatında Örnek Bir Davranış..... Ahmet ARKAN
25. Voltaire-Les Neuf Sœurs Locası - Ahlak
İlkeleri Bayannamesi Cailil LAYIKTEZ
35. Masonluğun Düşündürdükleri Raşid TEMEL
39. Masonik Zihniyet ve Masonik Kültür Neziha RONA
44. Mehmet Von Koenigstern Hakkında..... M. Fuat AKEV
46. Yazılı Olmayan Kurallarımız (II. Bölüm) T. İlhan ÖZDEN
53. Önemli Bir Masonik Belge Yümer AYAN
57. Bulgaristanda ve Polonyada Masonluğun
Yeniden Nur'a Kavuşması Fahih ERKSAN
61. Ebedi Maşıkda Yaşayanlar Türk Masonluğunda
Sönmeyen Bir Maşale : Ali Paşa Necip NESAR
64. Sözüm Sevgi Üzerine Orhan AKIŞIK
71. Masonik Filateli İsmail İŞMEN
79. Localardan Haberler Mimar SİNAN
84. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şânı Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASI BARUTÇU
YENİLİK BASİMEVİ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 1993

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan

araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : Cavit YENİCİOĞLU

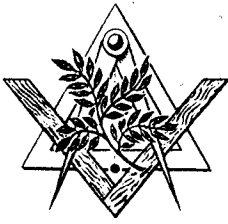
Yazı İşlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 88 Nuruziya Sokağı 25, 80050 - Beyoğlu Tel : 249 24 51 HAZİRAN 1993

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Can ARPAÇ
8. Message From M.W. Grand Master Can ARPAÇ
11. Laiklik Nedir, Ne Değildir?..... Cevad Memduh ALTAR
17. Mustafa Hakkı Nalçacı Ahmet AKKAN
23. Türkiye'deki Masonik Protokol
Tatbikatında Örnek Bir Davranış..... Ahmet AKKAN
25. Voltaire-Les Neuf Soeurs Locası - Ahlak
İlkeleri Beyannamesi Celil LAYIKTEZ
35. Masonluğun Düşündürdükleri Raşid TEMEL
39. Masonik Zihniyet ve Masonik Kültür Nezih RONA
44. Mehmet Von Königstren Hakkında..... M. Fuat AKEV
46. Yazılı Olmayan Kurallarımız (II. Bölüm) T. İlhan ÖZDEN
53. Önemli Bir Masonik Belge Tamer AYAN
57. Bulgaristanda ve Polonyada Masonluğun
Yeniden Nur'a Kavuşması Faliş ERKSAN
61. Ebedi Maşrıkda Yaşayanlar Türk Masonluğunda
Sönmeyen Bir Meş'ale : Âli Paşa Necip NESAR
64. Sözüm Sevgi Üzerine Orhan AKIŞIK
71. Masonik Filateli İsmail İŞMEN
79. Localardan Haberler Mimar SİNAN
84. Aramızdan Ayırılanlar Mimar SİNAN

EN MUH.. BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Masonik hayatımızdaki önemi hepimizce bilindiği halde, yayınlarımızda hiç denecek kadar az yer verilen REHBERLİK konusunda bildiklerinizi özetlemenin yararlı olacağını ümit ediyorum.

En kısa tanımıyla REHBER "Yol gösteren kişi"dir.

Bu tanımlamayı Masonik olarak genişletirsek; ilk bakışta ideal bir REHBER, masonluk ışığı altında Ham Taşları titizlikle inceledikten sonra seçtiği taşın Ocağımızın Kapısına kadar gelmesine önayak olan kişidir. Aynı zamanda bu adayın içeriye Kardeş sıfatıyla alınması için kefaletini de yüklenmiş sayılır. Ve bu büyük sorumluluğun; yeni Kardeşimiz usulünce yetiştirilip Üstat oluncaya kadar değil, Masonik hayatı boyunca taşınması gerektiğinin de bilincindedir.

Bu nedenle Rehber Kardeşimiz: - El verdiği Kardeşimizi psikolojik durumu, Masonik eğitimi, yeteneklerini ve olanaklarını iyiye, doğruya, güzelle kullanması, insanlığa örnek davranışlar sergilemesi açılarından eğitebilecek; böylece O'na, topluma en yararlı ve Masonluğa en yakışan bir yaşam biçimine erişmesi için yol gösterebilecek bir Üstat Kardeşimizdir diye de tanımlanabilir.

Bu tanımlama kuşkusuz hepimizi çok büyük bir Ma-

sonik yükümlülükle karşı karşıya bırakır. Çünkü, başkalarına yol göstermek için önce kendi kendimizin Rehberi olmak, sonra kendimizi bulmak, ardından Masonik niteliklerimizi usta bir heykeltıraş gibi işleyip insanlığımızı her gün biraz daha güzelleştirerek gün ışığına çıkarmak ve bütün birikimlerimizi bizden sonra gelen Kardeşlerle paylaşmak; düşünce olarak çok yüce, uygulamada çok zordur. Bu zorluğun temelinde; olduğumuz gibi görünmek, düşündüğümüzü açıkça söylemek, söylediğimizi yapmak, hatalarımızı yontmak ve Rehberliğin hem kendimiz hem Kardeşlerimiz, hem toplumumuz için bitimsiz bir görev olması gereği yatmaktadır.

Kardeşlerim bu genel bakıştan sonra, Rehberle yol göstereceği Kardeşler arasındaki ilişkiye uygulama açısından da kısaca değinmek istiyorum.

Her çırağa, Rehber olarak O'nu öneren Kardeşimizin görevlendirilmesi daha yararlıdır. Çünkü, Masonluk yolunda ilk adımlarını atmaya başlayan Kardeşimiz için gördüğü her şey, duyduğu pek çok konu yabancıdır. Bu yabancılıktan tanıdık bir yüzün yardımıyla daha çabuk kurtulur. Kaldı ki, yeni Kardeşlerimize hiç bir ışık tutmadan onları kendi yorumlarıyla başbaşa bırakırsak el ele verip Kardeş Localara gitmelerine, Kardeş Sofralarına katılmalarına yardımcı olmazsak; ya Masonluğa sadece kendi açısından bakan ve bu nedenle Masonluğu her hangi bir dernekle, bir kulüple karıştıran, bu yüzden fikir ve davranışlarıyla hem bizleri üzen, hem kendisi üzülen bir Kardeş olur. Ya da güngünden artan bir ilgisizliğe yakasını kaptırtıp, günün birinde "Masonlukta aradığımı bulamadım" diyenlerin saflarına katılarak devam ve aidat yükümlülüklerini yerine getirmeyen düzensiz bir Kardeşe dönüşür.

Bu nedenle Rehberler, "Çıracak Kardeşim bana sorsun" beklentisinde olmamalıdır. Çıracaklara Masonluğun yazılı kaynaklarından öğrenebi-

lecekleri konulardan çok, yazılı olmayan hususları anlatmalıdırlar. Bu görev öylesine iyi yapılmalıdır ki; cırac Kardeşimiz bir an evvel Mason dünyasının bir parçası olduğun hissetmeli, ancak Mason dünyasında kalabilmek için öncelikle vatanına ve devletinin yasalarına bağlı, Tanrı inancı tam ve iyi ahlâk sahibi olmak gereğini de unutmamalıdır. Masonik sembollerle yaşam biçimi arasında köprüler kurmalı, günlük olaylara Masonik gözle bakabilmeli, politika ve din konularında ayrı görüşü olan Kardeşleri ile tartışmalardan kaçınmak gerektiğini, Masonluk adı altında politika ve toplumsal olaylara karışılmayacağını bilmelidir.

Ülkemizde Masonluğu yöneten bağımsız, tek ve en büyük otoritenin, Türk Yasalarına göre kurulmuş muntazam Büyük Locamız olduğunun; yurt içinde veya dışında Masonik Kuruluş olduklarını ifade eden, ama Büyük Locamızca tanınmayan kuruluşların toplantılarına hangi nedenle olursa olsun katılmanın, aramızdan uzaklaştırılmakla sonuçlanacağını bilincine varmalıdır. Masonik geleneklerin ve sınır taşlarının en az tüzükler ve ritüeller kadar ağırlıklı olduğuna, Masonik disipline asla gölge düşürülemeyeceğini; çağrı beklemeden toplantılara devam etmenin, istenmeden parasal yükümlülükleri yerine getirmenin unutulmaması gerektiğini öğrenmelidir. Kıyafetten oturuşa, oturuştan konuşmaya, konuşmadan, ketumiyete kadar ve daha da önemlisi sadece aramızda değil evinde iş yerinde özel bir yaşantısında daima Masonluğa yakışır biçimde davranmaya özen göstermesinin gereği vurgulanmalıdır.

Ancak bu sayede, Nur'a kavuşan bir cırac Kardeşimiz; aramızda belli bir süreyi ve tüzüksel şartları tamamladığı için değil; kendi çabası, ilgisi, özverisi ve rehberinin katkılarıyla iyi yetişmiş ve Masonluğa gönül vermiş bir Kardeş olmayı başarabildiği ölçüde, Masonluğu yaşam biçimleri haline dönüştürmeye çalışan Üstadlar ara-

sında yer alıp, yarının Mason adaylarını öne-
ren, Tekris eden, onlara önce örnek, sonra ye-
tişmelerinden sorumlu olan, en önemlisi tüm
insanlara, insanca yaşamının yolunu göste-
ren ve Masonluk meş'alesinin yarınlara ulaş-
ması için son nefesine kadar yol göstermeye
çalışan rehberlerden birisi olabilecektir.

**Masonik yaşımız görev sıfatımız ne olursa olsun,
Rehberliği Masonik anlamıyla önce kendimize,
sonra Kardeşlerimize ve ardından da tüm in-
sanlara uygulayabildiğimiz ölçüde; ön yargı-
larından sıyrılıp, doğruyu arayabilen insanla-
rın gözünde Masonluğun gerçek değeri anlaşı-
lacak ve Masonluğu benimseyenlerin sayısı
artacaktır.**

**Bu yolda hepimizin üzerimize düşen Rehberlik göre-
vimizi fazlasıyla yapmaya çalışacağımıza ina-
nıyorum Kardeşlerim.**

Gönül dolusu sevgilerimle

*Can ARPAÇ
Büyük Üstad*

MESSAGE OF THE M.W. GRAND MASTER

Dear Brethren

Although we all know the importance of Mentorship in our Masonic lives we rarely mention this in our publications and I hope it will be useful to summarize what we know about this subject.

The basic description of a Mentor is "a person who guides"

If we broaden this description Masonically, at the first instance we can describe an ideal mentor as a person who provides the chosen ashlar to be brought to our doorstep, after examining these rough ashlar very meticulously under the Masonic Light. He also undertakes all the responsibilities concerning this candidate. He is, therefore, aware that these great responsibilities are not limited with time from the moment of admission of our new brother until he makes further progress and reaches the degree of Master Mason, but continue all through his Masonic life.

For this reason our brother, who is acting as a mentor, can be defined as a brother who shows the way to a newly initiated brother to obtain a way of living befitting a Mason and be beneficial to the society and educate him to use his psychological status, Masonic education and abilities to reach what is good, right and beautiful.

This description leaves us all face to face with a great responsibility; because in order to be able to guide someone else, we first must be the guide of ourselves, know ourselves, work on our Masonic qualifications like a master sculptor, thus beautifying humanity a bit more every day and bring it out into the daylight and share all these with those brethren following us. This is a great idea, but very difficult to per-

form; and in the roots of this difficulty lies the truth of necessity to appear as we are, express our ideas openly, practice what we preach, chisel off our faults and better our mentorship, as it is an endless duty for ourselves as well as for our brethren.

My brethren, after this general viewing of this subject, I would like to comment on the connection existing among the mentors.

It is more beneficial to appoint the proposer of a candidate to be his mentor, because whatever a new brother hears or sees on the road of Freemasonry is totally unusual to him. One can get rid off this feeling more easily with the help of a non-stranger. On the other hand if we do not enlighten the road ahead of our new brethren, if we leave them alone with their own interpretations, and if we do not help them to visit other sister lodges and attend the harmony tables, they either become bretheren looking at Freemasonry only from their own point of views, thus mixing up Masonry with other clubs or societies, therefore feeling sorry and making us feel sorry, or by daily increasing uninterest they join the crowd with the famous vords "I did not find what I expected in Freemasonry", and stop attending the meetings and paying their dues and become totally irregular.

Mentors, therefore, should not say "Let the newly initiate ask me" and wait. Apprentices must be taught more of the unwritten aspects of Freemasonry than of the subjects which can easily be learned from the written sources. This duty must be done in such a way that our brother Apprentice must feel to be a part of the Masonic World as quickly as possible, but must remember that, in order to remain in the Masonic World, he must be attached to his country, obey the laws made by the government, believe in God and be a person of good ethics. He must be able to build bridges between the symbols and his way of life, to look at the daily occurrances from masonic points of view, refrain from entering arguments wiht those brethren of different points of view on political and religious subjects and know that one can-

not participate in political and social events under Masonic titles.

He must be aware that the sole, independent and supreme Masonic Authority in our country is our Grand Lodge, established according to the Turkish Laws, that participation in the meetings of certain organisations, within and without our country, which they claim to be of Masonic nature but not recognized by our Grand Lodge, may cause expulsion from Freemasonry. He must learn that masonic traditions and landmarks are as important as the rituals and bylaws, that Masonic discipline should never be marred, that one should attend meetings without waiting to receive the summonses and pay their dues in time. The importance of acting in a manner befitting Freemasonry in all respects, and not only among ourselves but at home, at our works and in our private lives as well, must be emphasised.

It is only thus that this brother of ours, who attains the Light, will take place among the Master Masons, not because he has fulfilled the requirements of our rules and regulations and served the required time, but because he has become a good Mason with his own efforts and interest, as well as with the help of his mentor, and becomes a future proposer of Masonic candidates, an initiator, an example to them, being responsible of their progress. Most important of all, he becomes a guide to all men, showing them how to live like human beings and carry the torch of Freemasonry to the future until he expires his last breath.

The true value of Freemasonry will be understood by the people who are seeking the truth and who are void of all prejudice; and the number of men favouring Masonry will increase as long as we can apply mentorship, with the full Masonic meaning, first to ourselves, then to our brethren and finally to the whole mankind, whatever our masonic age or title may be.

I strongly believe that we all shall do our best to achieve our goal.

With brotherly love,

**CAN ARPAÇ
Grand Master**

LAİKLİK NEDİR, NE DEĞİLDİR?

Cevad Memduh ALTAR

Batı-Avrupa tarihinde Laiklik, hertürlü baskıdan uzak özgür düşünceye erişebilme yolunda harcanan çabaları belirlemeye yönelik teknik bir terim olarak kullanılmıştır. Ve böylesine bir düşün (Tefekkür) türünü olgunlaştırma yolunda girişilmiş bulunan savaşımın temeli, 16. yüzyılda önce İngiltere'de atılmış ve gelişimini bu yolda sürdüren Aydınlanma ve Laiklik hareketlerine dönük düşünsel davranışlar ise, 1730-1780 yılları arasında evvelâ İngiltere'de başlamıştır; ve ünlü filozof ve pedagog John Locke (1632-1704): "Bir insanın, İlâhî-Vahyin olup olmadığı düşüncesini, kilise baskısı değil, ancak akıl kanıtlayabilir!" demekle, sadece aydınlanmanın ve dolayısıyla Laikliğin bu çok önemli sorunu araştırmaya yetkili eğilimler olduğu kanısını açıkça ortaya atmadan çekinmemiştir. İngiltere'den sonra Almanya'da ve Fransa'da, bilimsel uğraşlarda olduğu kadar, kültürde, sanatta, edebiyatta, bireysel ve toplumsal hayatta da hissedilir yenilenmelerin meydana gelmelerine imkân sağlanmıştır.

18. yüzyılın sonlarından itibaren kesinlikle Laikleşmenin, yani dinsel baskılardan kurtulabilme savaşımının ürünü olmanın önemini taşıyan özgür düşünce (Tefekkür) ve böylesine bir ilkeyi niteleme amacıyla kullanılan Aydınlanma (illumination, Aufklärung) terimleri, yalnızca akılsal evrimin gereği olan Aydınlanma hareketini karakterize eden filozofik bir kavram olarak kullanılmıştır. İşte, 19. yüzyıl başından geçerli olmak üzere değerlendirilmeye başlanan böylesine bir hareket, yani Aydınlanmaya ve özgür iradeye sahip olabilme hareketi, genellikle şöylesine bir anlayışa olağanüstü nitelikte önem vermiştir; ve bu anlayış, 18. yüzyılın ünlü akılcı filozofu Immanuel Kant'ın (1724-1804) dilinde şöyleseni biçimlenmiştir: "İnsanı, kendi kendini bizzat yalnızca, yataya düşürmesiyle oluşan idrâk zaafından (rüstsüzlükten) kurtaracak olan kişi, gene bizzat kendisidir!" Burada Kant'ın kastettiği şey, insanın, teolojik baskıların sebep olduğu boş inançlara

tutsak düşebilmesi hali de olabilir; ve Kant'a göre insan, kesinlikle özgür ve aydın bir aklın yardımıyla, kendini böylesine bir tutsaklıktan, yani klerikalizmin keyfilik ve zorbalığından kurtarabilir. Nitekim Kant'a göre insanoğlunun hiçbir zaman vazgeçemeyeceği "Doğal-ve Sosyâl-Hakları da ancak ve ancak böylece ve gene bu yoldan, yani gene de aklın yardımıyla korunmuş olacaktır. İşte Kant'ın bu anlayışı, zamanında bir tür dîne karşı davranış ve saygısızlık telâkki edilmiş olmasından dolayı, Berlin Üniversitesindeki felsefe kürsü hocalığı elinden alınmış ve meslekten uzaklaştırılmıştır. Ne varki gerek Kant'ın, gerek aynı doğrultuda savaş veren daha başka filozofların ve aydınların, bitmez tükenmez uğraşları sayesinde, insanın ve insanlığın düşünce özgürlüğüne yönelik yararlı sonuçların da elde edilmiş olması, apayrı bir gerçek olmanın niteliğini taşımaktadır.

Aydınlanma ve Laikliğin olumlu yolda yaratmış olduğu verimli sonuçların, altı değişik doğrultuda incelenebilmeleri gerekmektedir; ve bu altı doğrultu şunlardır:

- 1- Dinde ve Teoloji'de Laiklik,
- 2- Felsefede Laiklik,
- 3- Eğitimde Laiklik,
- 4- Edebiyatta, Şiirde ve Güzel Sanatlarda Laiklik,
- 5- Müzik Sanatında Laiklik,
- 6- Devlette ve Politikada Laiklik.

Yukarıda altı bölümün kısaca yorumlanmalarına gelince:

1- Dinde ve Teoloji'de Laiklik, Batı-Avrupa'da özellikle Katolikliğe karşı, çok eski zamanlardan beri olağanüstü etkinlikteki savaşıma yolaçmıştır (Martin Luther 1483-1546); Johannes Calvin (1509-1564); 16.-18. yüzyıllar boyunca Fransa'da sürüp gitmiş olan (227 yıl) Protestan, Katolik mücadelesi ve bunun sonucu olan Paris'teki Saint Bartholomé gecesi katliamı (1572).

Fransa ihtilâli ile birlikte Cezvit tarikatı lâğvedilmiştir. (1789). Eninde sonunda dîn konusu bir ahlâk sorunu olarak ele alınmıştır; ve düşünce özgürlüğü, zamanla eleştiriye geniş ölçüde yervermiştir.

2- Felsefede Laiklik, ilk olarak 16. ve 17. yüzyıllarda, Doğa Bilimleri doğrultusunda elde edilen sonuçlara göre değerlendirilmiştir; ve doğanın kendine özgü Mekanik-Kanunsal yapıya sahip olduğu görüşü, hayatın ve tüm varlığın bir sonu olacağı görüşünün meydana gelmesine yolaçmıştır. Bu tür bir Laikliğin, üzerinde dikkatle durduğu üç temel faktör ise, şunlardır: Tanrı, Özgürlük ve Ölümsüzlük (Christian Wolff 1679-1754). Fransa'da bundan gayrı başka bir Laiklik daha meydana gelmiş idi ki, bu da Tanrıyı inkâr eden Maddecilik Laikliği idi.

3- Eğitimde Laiklik, özellikle 19. yüzyıl başlarından günümüze kadar üzerinde önemle durulmuş olan bir başka eğilim olmanın önemini taşımaktadır. Çünkü Laiklik felsefesinin esasını oluşturan Aydınlanma eylemi, aslında sadece insanın eğitime yöneliktir; yani pedagojik bir eylem olmanın niteliğine sahiptir ve zamanla, insan nesillerinin eğitilmeleri doğrultusunda, akılsal olduğu kadar, duygusal da olabilen bir karaktere dönüşebilme imkânını elde etmiştir. Buna göre eğitim, kimsenin değil, ancak ve ancak Devletin vatandaşına yönelik hayati bir inisiyatifi olma durumundadır. Çünkü Laiklik, Devletin bu tür inisiyatiflerinin içinde önemle yer almaktadır. Burada Laikliğin, gelenekten çok daha ziyade, aklın önderliğinden özünü alması gerekeceği düşüncesi üstünde, Aydınlanma döneminin Laik pedagogları ısrarla durmuşlardır. Bu durumda Laik eğitim, yalnız imkânı olanlar için değildir. Herşeyden önce geniş halk kitlelerinin kültürden eşit düzeyde pay almaları gerçeğine erişebilme yolunda da olağanüstü çaba harcanmıştır.

Laik-Eğitim, toplum hayatını düşünsel plânda güçlendirmede de başarılı olmuştur ve bu yoldan oluşan zengin yazılarla, zamanla halk kitaplıklarının meydana gelmelerine de imkân sağlamıştır.

16. yüzyıldan bu yana eğitime yardımcı olan filozoflar, pedagoglar ve bilginlerden en başta gelenler şunlardır:

İngiltere'de:

Bacon, Hobbes, Locke, Hume.

Fransa'da:

Voltaire, Rousseau, Montesquieu, Didero.

Almanya'da:

Wolff, Lessing, Kant, Büyük Friedrich. Thomasius.

4- Edebiyat ile Şiirin ve Görsel Sanatların Laik düşünçeye ve özgürlüğe kazandırdığı uçsuz bucaksız yenilikleri de gözden uzak tutmamak gerekir. Hele bu konuda anımları gereken yaratıcı sanatçıların adlarını burada sayıp bitirmek imkânsızdır. Onun için aydınların, ulusal kültür ve sanat tarihimiz yanında, uluslararası sanat tarihlerini, dünya uygarlık tarihini araştırıp incelemelerinde büyük yarar vardır.

Batıda, görsel sanatlar, Aydınlanmanın ve Laikliğin etkisiyle 17. yüzyıl sonlarında Barok sanattan Rokoko'ya geçişi sağlamıştır ve böylesine bir değişim, ençok süsleme sanatlarını geniş ölçüde etkilemiştir. Ve saydam renkler, ince, narin çizgiler, sosyal hayata yön veren Laik öyküler ve dinsel içerikli konuları güncel hayata dönüştüren eğilimler, hep bu dönemin sanat hayatında görülen reformlardır; ve bu hareketi de, antik dönem sanatlarının taklidi olmanın niteliğini taşıyan

Klâsizm devri izlenmiştir. Sanata, güzele ve güzelliğe yönelik eleştiriler ile, güzeli aramaya yönelik estetik uğraşlar da, gene aynı dönemin Aydınlanma ve Laiklik ilkelerinin, sanat dünyasına armağan ettiği reform özellikleridir.

5- Müzik sanatının, yani özellikle Sanat-Müziği doğrultusunda batıda meydana getirilmiş olan zengin bir literatürün, Aydınlanma ve Laiklik felsefeleri bakımından yükümlenmiş olduğu görev, olağanüstü önem taşımaktadır. Öteki sanat dalları arasında gelişimini, yani rönesansını yüz yıl geç idrâk etmiş bulunan Sanat-Müziği türleri, zamanında dünya çapında tanınmış büyük bestecilerin büyük çapta şaheserler yaratmalarına imkân sağlamıştır ki, özellikle şu bestecilerin burada anımları yerinde olur: Bach, Händel, Haydn, Mozart, Gluck, Beethoven, Berlioz, Wagner, Cesar Franck, R. Staruss, Strawinsky, Tschaikowsky, Schönberg, Alban Berg, Carl Orff v.b.

6- Devletçilik ve Politika açısından Aydınlanma ve Laiklik felsefelerine gelince:

Sosyal hayatla çok yakından ilgili ve bağlantılı olan: Aydınlanma ve Laiklik felsefeleri (hatta felsefesi), devlete, politik gel-gitlere, toplumsal hareketlere çok şey kazandırmıştır. Çünkü Aydınlanma Döneminin ve dolayısıyla Laikliğin temel felsefesi, herşeyden önce özünü Doğal-Hukuk'tan almaktadır. Nitekim vatandaşlar arasında sık sık başvurulan anlaşmaları, yani Akit-Tekniği'ni, sadece ortak inisiyatifler oluşturup geliştirmektedir. Devlet ise, hukuk önünde eşit haklara sahip olmaları gereken halkların özgür iradelerinden güç almaktadır. Aydın ve Laik toplumların hepsinde bu iş böylece oluşup gelişmektedir. Hatta Liberalizm de aynı prosedürden beslenmektedir.

Laiklik, daha eski dönemlerde bile, hatırı sayılır reformlara imkân sağlamıştır; böylelikle insan topluluklarını özgür düşünceyi yoketme bahasına kasıp kavuran işkence tekniği de bu sayede ortadan kalkmıştır. Onun içindirki aklın dinamik evrimine geçit veren yol, ilk olarak böylesine bir doğrultuda tüm insanlığa açılmış, köylü de batıda bu yoldan özgürlüğe kavuşmuştur. Böylelikle 19. yüzyılın sosyal yapısını daha da geliştirmeye yönelik çalışmalara, 18. yüzyılın sonlarına doğru yönverilmiştir; ama o zamana kadar fark edilmeyen çok acı bir gerçek te olduğu gibi ortaya çıkmıştır ki, bu acı gerçek te Batının Büyük-Devletleri anlayışını sistemleştirip pekleştirme yolunda harcanan çabalardır; ve bu tür bir çabının Aydınlanma ile Laiklik ideâline tümüyle ters düşen bir çaba olduğu düşüncesi üstünde sürüp giden savaşım, varlığını günümüzde bile açıkşekik hissettirmektedir.

Aydınlanma ve Laiklik ilkeleri, buraya kadar kısaca da olsa incelenmiş olduğuna göre, şimdi de çok önemli bir konuyu, dikkate değer etkinliği bakımından sona bırakmanın doğru olacağı kanısındayım. Bu

da 16. yüzyıldan bu yana adım adım ve zorluklarla kazanılmış olan haklardan bugüne kadar yoksun kalmış ve hatta bu yoksunlukları belki bundan sonra da dinmeyecek olan üç batı ülkesine şimdi burada değinmeyi doğru buldum ki, bu ülkeler de İtalya ile İspanya ve Portekiz'dir. Bu üç ülkede amansız bir katolik baskısı, egemenliğini tüm gücüyle sürdürmeye devam etmektedir ve zannedersem sonsuza dek devam ettirecektir de. Ne yazık ki bu ülkeler için geniş bir Aydınlanma ve asgarî bir Laiklik sözkonusu olamıyor ama, Aydınlanmanın getirdiklerini, artık din adamları bile gizlice özlemekten geri kalmıyor; ve katolik din adamları, doğal haklarının birçoğundan yoksun kalmalarına rağmen, hem de Papalığın isteğiyle, müsbet bilimlerin alanında yüksek öğrenim, yani üniversiteler kapsamına giren bilim dallarından birinde yüksek ihtisas ve doktora yapmakla yükümlendiriliyorlar. Bunun tek sebebi, okumuş ve kişisel iradeleriyle çok şey öğrenmiş ve gerçeklerin farkına varmış olan ülke halkının yanında, sadece teolojik bilimlerle yetinmenin geniş ölçüde düşünsel yoksunluğa sebep olacağının apaçık anlaşılmış olmasıdır. Özellikle İtalya, o koskoca rönesansı yapmış bir ülkedir de.

Vatikan arşivinde, Türkçe yazmalarla ilgili olarak vakit vakit yapmış olduğum araştırmalar esnasında, tıp, fizik, kimya, matematik, astronomi, biyoloji türünden bilim dallarında üniversite ihtisası yapmakta olan genç rahiplerin bulunduğunu, Vatikan kitaplığının başında bulunan Hollanda'lı rahip van Landsgut'tan elde etmiştim. Bunlardan bazıları bana, dinde reforma ne lüzum var, müsbet ilimlerinden birinde ihtisas yapabilmek de bize yetiyor demişlerdi. Bu da bir bakıma Laiklik çabalarının sonucu değil de nedir?

Şimdi biraz da gerçek inancı, yani imanı, klerikâl doğmaların, yani dinde taassup baskılarının felâket kampına tutsak düşürmemenin çabasında olan iki ünlü düşünürü ele alacağım ki, bunlardan biri tek filozofumuz Ziya Gökalp (1876-1924), öteki de Alman kökenli ve İsviçre'li tarihçi ve sanat bilgini Jacop Burckhardt'tır (1818-1897). Bu iki büyük düşünür de eserlerinde Aydınlanma ve Laikliğe ters düşen fikirlere kesinlikle karşı çıkmışlardır; ve Gökalp'imiz, "Tükleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak" başlıklı eserinde, kurallaşma, yani kaidleşme eğilimi gösteren tutucu fikirlere, büyük bir içtenlikle karşı çıkmış, geleneği, yani ananeyi ise, dinamik bir gelişim süreci içinde, varlığını daima yenileyen, tazeleyen ulusal-güç olarak nitelemiştir ve şöyle demiştir: "... gelenek, çeşitli anıları birbirleriyle kaynaşmış bir geçmiş, hareket ettiren bir güç gibi, arkadan ileri doğru iten bir akıma sahiptir ki, sürekli olarak yeni gelişimler ve yeni eğilimler doğurur. (+). Görülüyorki Ziya Gökalp, pek tabii olarak dînin önemini ön plâna alıyor, yani yukarda başlığına değindiğim kitabında, ulusumuza hitabederek, "Türk ve Müslüman olacaksın ama, çağdaşlaşmayı,

yani hür tefekkürü (Laikliği) de dinamik bir düzen içinde geliştirmeyi ihmâl etmeyeceksin!" diyor.

Ünlü tarihçi, filozof ve sanat bilgini Burckhardt ise "Dünya Tarihi ile İlgili Yorumlar" adlı kitabında (1905), kültürün evrimsel çabasını engelleyen başlıca faktörleri, büyük bir isabetle ele almış, dolayısıyla kültürde ve sanatta Laikliğin önemini, Ziya Gökalp'e paralel doğrultuda dile getirmiş ve şöyle demiştir: "İnanç, zamanla geleneğe dönüş-tükçe, evrimsel ilerleyiş ve değişime bağlılığını, ne kadar güçlü olursa olsun, kültüre yardımcı olma gücünü yitirir ve geleneğe tutsak düşer. İşte böylesine bir tehlike, özellikle din ve devlet işlerini birbirinden ayırt edemeyen yönetimlerde alabildiğine büyük boyutlara ulaşır; ve din ile devletin ortak güç oluşturdukları dönemler ise, kültürün zincire vurulduğu dönemler olmanın niteliğini taşır." (++)

Ziya Gökalp ile Burckhardt'ın yukardaki yorumları dikkatle incelene-nince "Gelenek" teriminin, herikisinde karşıt anlamlarda kullanılmış gibi görünmesi, çelişkiye benzer bir durumun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Halbuki Ziya Gökalp'e göre "Kaide" (Kural), Burckhardt'a göre ancak katlaşıp sertleşmemesi gereken "Gelenek"ler, Gökalp'in üstünde önemle durduğu "Gelenek"lerdir (Anane'lerdir). Bu böyle olunca da, çağımızın heriki düşünürünün, katlaşıp sertleşmiş, "ol-dukları yerlerde oldukları gibi kalan ve bir gelecek yaratamayan" gele-neklerin, yani değişip tazelenmek niteliğinden yoksun kalmış "Kü-ral"ların (Kaidelerin) yorumunda eksiksiz birleşmiş oldukları açıkça görülmektedir. Nitekim yukarda iki tırnak arasında geçen sözler, Ziya Gökalp'in "Kaide"yi (Kural'ı) tanımlayan metninde kullandığı cümle-nin aynıdır.

Buraya kadar Laikliğin ne olduğunu açıklama yolunda bazı kıyasla-malara başvurmam gerekti ve dolayısıyla da sayın okurlarımla aynı düşünceyi paylaşmış olmamız olasılığı üstünde bende oluşan kanaa-tin, artık daha başka yorumlara belki de lüzum hissettirmeyeceği dü-şüncesini bende uyandırdı. O halde - eğer yanılmıyorsam - Laikliğin ne olmadığı hakkındaki düşüncemde, sayın okurlarımla ortak bir sen-tez oluşturmuş olmamız kanaati bende kesinleşmiş oluyor.

Bu konuda beni sabırla okumak lutfunda bulunmuş olmanıza gönül-den şükranımı arzederim.

(+) Ziya Gökalp, "Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak" 1918; *İnkılâp Kitabevi, İstanbul* 1950.

(++) Jacop Burckhardt, "Weltgeschichtliche Betrachtungen", Alfred Kröner Verlag/ Stuttgart 1938.

MUSTAFA HAKKI NALÇACI (1882-1953)

11. Büyük Üstadımız (8. ve 10. Devre)

Ahmet AKKAN

Ali Bey oğlu Mustafa Hakkı, 1882 (1298) yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Pek küçük yaşlarda anne ve babasını kaybettiğinden, o zamanlar hünkâr çavuşu olan dayısı tarafından İstanbul'a getirilmiş ve tahsilini ikmal etmiştir (Hünkâr çavuşu: Osmanlı saraylarında, haberleri tebliğ, yazılan yazıları yerlerine götürmek, cuma ve selâmlık alaylarında padişahın yanında bulunmakla görevli, saray mensupları içinden, yüksek memuriyette bulunan kişilerin çocukları arasından seçilen vazifeli).

1894 yılında Askerî Eyüp Rüştîyesi'ne girmiştir (bu mektebe eczacı ve baytar namzetleri, yatılı olarak alınırdı). 1896'da bu mektebi bitirmiş, yatılı olarak Çengelköy Askerî idadisine girmiştir. Burada üç sene okumuş, sınıfın en çalışkanı ve çavuşu idi. Bu mektepten sonra Sirkeci Demirkapı Askerî Tıbbîyesi'ne nakletmiş, 1901'de eczacı üsteğmen olarak mezun olmuştur (Diploma No: 149). İsmail Hakkı YEŞİLYURT ile beraber eczacılık tahsili esnasında bir sene mektep kimyahanesine devam ederek "kimyagerlik ihtisası vesikası" almıştır. ilk vazifesi, Cidde gümrük kimyagerliğidir. Bu vazifede dört ay kadar kaldıktan sonra Askerî Tıbbîye Nezareti'nin, sınıflarının en iyi tabib ve eczacılarını Almanya'ya ihtisasa göndermeye karar vermesi üzerine İstan-

bul'a dönmüştür. Almanya'ya gitmesi mümkün olamamış, fakat Tıbbiye Askerî Kimya muallimliğine tayini yapılmıştır. Bir yıl sonra, Şam'da tabip ve eczacı yetiştirmek üzere Tıbbiye mektebi açılmasına karar verilmesi üzerine, imtihana girmiş, Şam Tıbbiyesi kimya dersleri muallimi olarak 15 sene süre ile Şam, bilâhare Beyrut'ta hocalık yapmıştır (1903-1918). Mektebin kapanması üzerine Bursa'da Belediye Kimyagerliği yapmış, 2 sene Bursa Eczanesi'ni işletmiştir. Bursa'nın işgali üzerine İstanbul'a dönmüş ve Tıp Fakültesi (Haydarpaşa) kimya müderris muavinliği (1921), 1928'de İstanbul'da Fen Fakültesi Umumî Kimya Müderrisi (profesör), 1930'da Fen Fakültesi Reisi (Dekan) seçilmiştir. 1934'te emekliliğini isteyerek görevinden ayrılmış ve kurduğu laboratuvarında (Mustafa Hakkı Nalçacı Laboratuvarı) müstahzar imalâtı ile meşgul olmuştur.

Mustafa Hakkı NALÇACI, başarılı bir idareci idi. Uzun süre Fen Fakültesi Dekanlığı ve Muammer Raşit Bey'in rahatsızlığı sırasında rektör vekilliği vazifelerini başarı ile yapmıştır. Kimya konusunda ders kitapları yayınlamıştır. Temiz, titiz, iyiliksever, diğerkâm, hassas bir kişiliğe sahiptir.

1950 yılında Şişli Halâşkârgazi caddesi İstanbul ap. 315/6 dairede oturmakta idi. Beyoğlu İstiklâl caddesi 237 no.lu apartmanın ikinci katında KOHİNOR dış macunu imal etmekteydi.

Evli, iki erkek, bir kız çocuğu vardı. Oğlu Eczacı Nejat NALÇACI, Adana'da eczane sahibi idi. Diğer oğlu Sedat NALÇACI, avukattı, AYDIN Locası biraderlerindendi. KÜLTÜR Locası'nda uyanmış, fakat devamsızlığı nedeni ile gayrimuntazam olmuştur.

Mustafa Hakkı NALÇACI, 71 yaşında İstanbul'da, 1 Haziran 1953 tarihinde ebedi maşrika intikal etmiştir.

MASONLUĞU:

Vazife ile bulunduğu Şam'da, NUR-U DIMŞİK locasında nur-u ziyaya kavuşmuş (1903-1908); 4 Aralık 1909'da kalfa, 11 Aralık 1909'da üstatlığa terfi etmiştir. İzmir'in istirdadından sonra İstanbul'da kalan GÜNEŞ Locası kardeşleri ile kurulan AYDIN Locası kurucularındandır. Bu locanın Üs.: Muh.: 'liğini de yapmıştır.

Yüksek Şura tarafından 1928'de 7 numaralı patent ile kurulan Birlik Tekâmül Mahfili Âlisi'nin (1928-29-30) üç sene başkanlığını yapmıştır.

31 Ekim 1930 sekizinci dönem ara seçiminde, Bü.: Üs.: Kaymakamı seçilmiştir.

22 Nisan 1932'de M. Kemal ÖKE Bü.: Üs.: 'ın istifası üzerine, Bü.: Üs.: seçilmiştir.

Association Maçonique International (A.M.I)'in İstanbul'da yapılan sekizinci konvanına (5-13 Eylül 1932), konvan reisliğine seçilmek suretiyle iştirak etmiş; Türkleri ve Türkiye'deki Masonluğu tanıtmada çok müsbet intibalar yaratmıştır.

Konvan Reis olarak Cumhurbaşkanını'na çektiği telgraf:

"Reisi Cumhur Ulu Gazi Mustafa Kemal Hazretlerine Dolmabahçe Sarayı

Milletler arasındaki Mason Birliği Konvanının İstanbul'da toplanması münasebetiyle, hür ve laik Türkiyemiz'in Büyük Kurtarıcısının sağlık ve saadetine devamı ve yurdumuzun refahla yükselmesi, maddî ve manevî terakkisi yolunda görülen muvaffakiyetin temadisi temenniyatına hürmetle ve candan alkışlarla müttefiken karar verilmiş olduğu marûzdur. ulu Gazimiz.

Konvan Reisi

Mustafa Hakkı"

Cevap:

"Mustafa Hakkı Beyefendiye

Dolmabahçe. C- Türkiye hakkındaki her temenniyatınızı havi telgrafınızdan Reiscumhur hazretlerinin memnun olduklarını bildiririm efendim.

Katibi Umumî

Hikmet (BAYUR)"

1934 senesi ortalarında, Halil ve Haydar Ali biraderlerle beraber 33 derece agrejelige terfi ettirilmiştir.

1933 seçim dönemine kadar Bü.: Üs.: görevini ifa eden NALÇACI kardeşimiz, seçim ile yerini Muhiddin Osman Omay biradere teslim

etmiştir. Mustafa Hakkı NALÇACI'nın Bü.: Us:lığı zamanında (Türk Yükseltme Cemiyeti) (Türkiye Büyük Maşrıkı) tabiri ve (bu cemiyetin mensuplarına mason denilir) fıkralarının ilâvesi kabul edilmiştir.

1935 UYKU DÖNEMİ İLE 1948 ARASI FAALİYETLER:

1935 uyku döneminde, Yüksek Şûra üyelerinin adedi fazla olmakla beraber bir çoğunun siyasi mevkilerde bulunmaları nedeni ile çalışmalarla çekingen davranmaları T. Y. Ş aktif üye adedinin dokuzun altına düşmesini müncer olmuştur.

Tüzüğe göre karar almak için en az dokuz üye lâzımdı. Mevcut;

Nurettin RAMİH

Mim Kemal ÖKE

Fuat Hulûsi DEMİRELLİ

Muhiddin Osman OMAV

Reşat MİMAROĞLU

Mustafa Hakkı NALÇACI

Orhan TAHSİN, 33 kardeşler

1938 yılında ismail Memduh ALTAR, Ali Galip TAŞ, Cevdet Hamdi BALIM kardeşleri 33 dereceye yükseltirler ve Y. Ş. faaliyete geçer; cemiyetler kanunundaki yeni maddeden istifade ile İDEAL, KÜLTÜR, ÜLKÜ localarını kurarlar. KÜLTÜR Locası'nın ilk Üs.: Muh.: 'i Mustafa Hakkı NALÇACI olur. Fakat bu localar, ikinci Cihan Savaşının başlaması üzerine faaliyet gösteremezler.

5 Haziran 1946 tarihli yeni Cemiyetler Kanunu değişikliği ile 1948 yılında Mason Localarının açılabilceği kanaati kesinleşince,

Ticaret Odası Sicil Müdürü Mecdi Akasya,

Emekli Cevdet Hamdi Balım,

Emekli Polis Müfettişi Muhip Nihat Kuran,

Profesör Hâzım Atıf Kuyucak,

Doktor Orhan Tahsin,

Profesör Mustafa Hakkı Nalçacı, "Türk mason Derneği" adıyla İstanbul Vilâyeti Makamı'na verdikleri bir dilekçe ile derneği yeniden kurarlar. Bu kardeşlerin hepsi Y.Ş. üyeleri idi..

1945-1948 dönemi T.Y.Ş. seçimlerinde, Mustafa Hakkı NALÇACI kardeşi H. B. Â. Kaymakamı olarak görmekteyiz.

1948 yılında VEDAT Locası'nda 46 numarayla uyandırılan Mustafa Hakkı NALÇACI kardeş, 10 Nisan 1948 tarihinde 40 biraderle birlikte KÜLTÜR Muh.: L.: 'sını yeniden tesis ederler ve Erenköy'de Abdülkadir Tuğlu biraderin evinde ilk celse aktedilir. 1948-1949 yıllarında Mustafa Hakkı NALÇACI Kardeş KÜLTÜR locasının Üs.: Muh.'liğini yürütür. 29 Kasım 1952 tarihinde LİBERTAS Muh.: L.: 'sının kuruluşunda kurucular arasında yer alır.

Türk Mason Derneği ismi ile kurulan dernek, 1951 senesine kadar Yüksek Şûra'nın tabiyeti altında çalışmıştır. 1950 senesinde dış âlem ile irtibatla olan biraderler, "Masonlukta locaların her bakımdan bağımsız ve hür irade ile seçilmiş kimseler tarafından oluşturulan bir Büyük Loca tarafından yönetilmesi gereği" üzerinde gittikçe artan bir ısrar ile durmakta idiler.

Yüksek Şûra sonunda bir "Büyük Mahfil" kurma kararı alır, 30 Eylül 1950 tarihli bir nizamname ile sembolik dereceler için ayrı bir örgüt kurmağa karar verir. Gayesi, Yüksek Şûraya tabi mahfiller arasında ahenk ve intizamı temin ve ilk 3 dereceye ait idarî işleri tedvir etmektir. 28 Ocak 1951'de toplanan Genel Kurul onuncu dönem için NALÇACI'yı Bü.: Üs.: seçer ve 1951-1953 arasındaki 2 senelik dönem, Yüksek Şûra'ya bağlı olarak olaysız geçer.

Meraklıların

Beğendiği

Kurutma kağıdı
Fiyatı 2 kuruş

1951

Dişleri Kaygınlaştırır,
Kir tutturmaz

İdeal Diş Macunu
KOHİNOR

	Ocak -	Şubat -	Mart -
Pazar.....	1 8/13/23/29	5/12/19/26	5/13/19/26
Pazartesi....	2 9/16/23/30	6/13/20/27	6/14/21/28
Salı.....	3 10/17/24/31	7/14/21/28	7/14/21/28
Çarşamba.....	4 11/18/25	1 8/13/22	1 8/13/22/29
Perşembe.....	5 12/19/26	2 9/16/23/30	2 9/16/23/30
Cuma.....	6 13/20/27	3 10/17/24/31	3 10/17/24/31
Cumartesi.....	7 14/21/28	4 11/18/25	4 11/18/25

	Temmuz -	Ağustos -	Eylül -
Pazar.....	2 9/16/23/30	6/13/20/27	3/10/17/24/31
Pazartesi....	3 10/17/24/31	7/14/21/28	4/11/18/25
Salı.....	4 11/18/25	1 8/13/22/29	5/12/19/26
Çarşamba.....	5 12/19/26	2 9/16/23/30	6/13/20/27
Perşembe.....	6 13/20/27	3 10/17/24/31	7/14/21/28
Cuma.....	7 14/21/28	4 11/18/25	8/13/22/29
Cumartesi.....	8 15/22/29	5 12/19/26	9/14/21/28

	Nisan -	Mayıs -	Haziran -
Pazar.....	2 9/16/23/30	1 8/13/22	4/11/18/25
Pazartesi....	3 10/17/24/31	2 9/16/23/30	5/12/19/26
Salı.....	4 11/18/25	3 10/17/24/31	6/13/20/27
Çarşamba.....	5 12/19/26	4 11/18/25	7/14/21/28
Perşembe.....	6 13/20/27	5 12/19/26	8/13/22/29
Cuma.....	7 14/21/28	6 13/20/27	9/14/21/28
Cumartesi.....	8 15/22/29	7 14/21/28	10/15/22/29

	Ekim -	Kasım -	Aralık -
Pazar.....	1 8/13/22/29	5/12/19/26	3/10/17/24/31
Pazartesi....	2 9/16/23/30	6/13/20/27	4/11/18/25
Salı.....	3 10/17/24/31	7/14/21/28	5/12/19/26
Çarşamba.....	4 11/18/25	1 8/13/22/29	6/13/20/27
Perşembe.....	5 12/19/26	2 9/16/23/30	7/14/21/28
Cuma.....	6 13/20/27	3 10/17/24/31	8/13/22/29
Cumartesi.....	7 14/21/28	4 11/18/25	9/14/21/28

Netice itibariyle Türkiye'deki Masonluk, 1935-1951 arasında evvelâ 4 sene resmen uykuda (1935-1939); sonra 12 sene cemiyet uyanık ama gayrı faal olarak (1939-1951); 16 sene Y.Ş. hâkimiyeti altında, Bû. Üs. ve Daimî Heyet olmadan, dünyanın hiç bir yerinde görülmemiş bir şekilde mevcudiyetini devam ettirmiştir.

Ahmet AKKAN (1993)

L İ T E R A T Ü R

1. APAK Kemalattin	: Ana Çizgileriyle Türkiye'de Masonluk Tarihi 1958
2. BAYTOP T.	: Eczacı Hocalar Türkiye Eczacılar Almanacağı 1966
3. BAYTOP T.	: Türk Eczacılık Tarihi 1985
4. Binbaşı Elhaç Rıza Tahsin	: Mirat-ı Mekteb-i Tıbbiye (Cilt1-2)
5. ÇELTİKÇİ Fikret	: Hür Masonluk Tarihinden Notlar 1982
6. TAHRİR HEYETİ	: Türkiye'de Hür Masonluk Tarihi 1951

TÜRKİYE'DEKİ MASONİK PROTOKOL TATBİKATINDA ÖRNEK BİR DAVRANIŞ

Ahmet AKKAN

"İnsanları yücelten, bulundukları mevki değil, bu mevkiye düşünce, tutum ve icraatlarıdır."

Türkiye'deki muntazam masonik tatbikatta, (çırak-kalfa-üstat) derecelerinden ibaret ilk üç derece, Hür ve Kabul edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın yönetim ve hâkimiyetindedir.

Üstat derecesinde bir seneyi doldurmuş muntazam masonlar, isterlerse ve kendilerini en az 14 dereceli olan üç kardeş teklif ederse, Türkiye Fikir ve Kültür Derneği altında çalışan E.K.S.R. Yüksek Şûrası atöylelerine ka-

bul edilebilirler. E.K.S.R. ile çalışan bu atölyelerde, anayasa, Tüzük ve Ritüellere uyarak 4-33 dereceye kadar yükselebilirler.

Bu iki masonik teşekkül, kendi derecelerinde hâkim ve tek otoritedirler ve hiç birinin diğerine üstünlük ve hâkimiyeti mevzuubası değildir.

Bir çok memleketlerde bu iki teşekkül bir yazılı anlaşma (Concordato) ile münasebetlerini yürütürken, Türkiye'de bu iki teşekkül, aralarında bir yazılı anlaşma olmadan, idarecilerinin karşılıklı bilgi ve kardeşlik anla-

yışı içinde çalışmalarını yürütürler.

Fikir ve Kültür Derneği üyeleri, muntazam masonlar arasından seçilirler ve Bû. L.: ile intizamları devam ettiği sürece 4 ve daha yukarı derecelerde çalışırken, herhangi bir surette Bû. L.: ile intizamını kaybeden kardeş, Yüksek Şûra derecelerinden gayrimuntazam ilân edilir. Aksi varit değildir, herhangi bir yukarı derecedeki kardeş buradaki devamını durdurursa, Bû. L.: ile alâkası kesilmez.

Her iki teşekkülün kendine has ritüeli ile MATEM CELSELERİ vardır. E.K.S.R.Y.Ş. matem celsesine ELEM CELSESİ ismi verilir ve ELEM ritüeli uygulanır. Bu ritüelin uygulanmasında açılışta şapitrin başkanı, vefat eden kardeşin yakınlarını içeri alırken bütün kardeşler ayakta; arkasından SÖZCÜ, DUAHAN ve ELEM ÜSTADI celseye davet edilir ve ayakta karşılanırlar. DUAHAN birinci nâzır, SÖZCÜ ikinci nazır kürsülerine geçer, atölye başkanı çekici ELEM ÜSTADI'na verir ve merasim başlar.

17 Ocak 1993 günü, E.K.S.R Türkiye Yüksek Şurası'nın önceki H.B.Â.'i, Şeref H.B.Â. PMn. MUKBİL GÖKDOĞAN 33 kardeşin ebedî maşrıka intikali nedeni ile bir elem celsesi aktedildi. Elem üstadı PMk. H.B.Â. PMn. Sahir Erman 33; Duahan H.B.Â. Kaymakamı PMn. Faruk EREN-GÜL 33, Sözcü B. Birinci Nâzır ve

B. U. Kâtip PMn. Suha UMUR 33 kardeşlerdi..

O celseye, en Muhterem Büyük Üstat PMn. Can ARPAÇ 33 K. de iştirak etmek istemiş ve müteveffanın ailesinden sonra, mutad merasimle bütün kardeşler ayakta oldukları halde toplantıyı şereflendirmişlerdir.

Ritüele göre, Elem Üstadı, Duahan ve Sözcü'nün ayakta karşılanmaları icap ederken, bu kerre Sahir ERMAN kardeşin atölye başkanına verdiği özel emir ile tatbikat değiştirilmiş; H.B.Â. bu kerre Elem Üstadı sıfatı ile salona girdiğinden, Bû.Üs.: ayağa kaldırılmamış ve heyet mutad merasim ve müzik eşliğinde, fakat kardeşler otururken salona girmişlerdir.

E.K.S.R. Türkiye Y.Ş'nın en üst mevkiinde bulunan ve T.Y.Ş. tarafından tertip edilen ve özel ritüelin icrası icap ederken, bu töreni idare ile vazifeli kişinin, mevkiini bu derece protokol nezaketi ile yürütmesi bütün kardeşlere örnek olmalıdır.

Bu vesile ile Mukbil GÖKDAĞAN kardeşi bir kerre daha rahmetle anarken, onun açtığı yolda yürüyerek, bütün kardeşlere örnek kişi, PMk, H.B.Â. PMn. Sahir ERMAN 33 kardeşe, daha uzun seneler, bizlere ışık tutmasına fırsat vermesini E.U.M.'ndan niyaz ederim.

Dilerim öyle olsun.

VOLTAİRE : LES NEUF SOEURS LOCASI - AHLÂK İLKELERİ BEYANNAMESİ

Celil LAYIKTEZ

Bu çalışmanın başlıca kaynağı Louis AMIABLE K.'in "Les Neuf Soeurs" isimli eserinden derlenmiştir. İlk önce Louis Amiable K.'i tanıyalım:

LOUIS AMIABLE (1837 -1897)

Louis Amiable, Les Neuf Soeurs (Dokuz İlham Perisi) Locasının tarihini yazmak için Fransa Büyük Locası arşivi, Locanın tersimatı, gazete haberleri, yazışmaları ile hatıratlarından istifade etmiştir.

Hukuk Doktoru Louis Amiable, yabancımız değildir. Osmanlı İmparatorluğu Barosunu düzenlemek üzere 1864 ile 1870 arası görevli olarak İstanbul'da bulunmuş, 1871 Almanyada Fransa harbi esnasında kısa bir süre için ülkesine dönmüş, sonra tekrar Türkiye'ye gelerek 1889'a kadar İstanbul'da ikamet etmiştir.

1889'da Clémenceau ile "Justice" mecmuasını yayınlamış; Aix en Provence Temyiz mahkemesi müşavirliğini, sonra da Paris 5 ci Arondis-

man'ının Belediye Başkanlığını yürütmüştür. 1897'de Aix'de ölmüştür.

Louis Amiable K. 1865 - 1870 arası İstanbul'da Grand Orient de France'a bağlı l'Union d' Orient Locasının Üs. Muh.liğini yapmış ve 1868'de aynı locaya dayalı bir Rose Croix Şapitrini kurmuştur.

1868'de Kleanti Skalyeri ile Proodos Locasının kurucuları arasında olup, Şehzade Murad Efendi (sonradan 5 ci Murad), 20 Kasım 1871 tarihinde bu locanın, kendi evinde yapılan, çok özel ve gizli toplantısında tekris edilmiştir. Kleanti Skalyeri'nin Üs. Muh. olduğu bu toplantıda Louis Amiable Hâ. görevindeydi.

VOLTAIRE

Söylediklerinden nefret ediyorum; ancak onları söyleyebilme hakkını savunmak için hayatımı vermeye hazırım."

"Ölümler eşit, yalnız maskeleri değişiktir."

"Özgürlük olmasaydı ruhlarımız ne olurdu?"

"Vatandaşlarım doğruyu aradıkça, özgürlüğü seveceklerdir. Özgür olmak, gerçekten nedir? Doğru muhakeme yürütmek ve insan haklarını tanımaktan başka birşey değildir. İnsan haklarının ne olduğu öğrenilince de onları savunmak doğaldır. Sizlere gerçeği, özgürlüğü ve erdemi öneririm; yalnız bu üç kavram için yaşam sevilmelidir."

"İnsanlar hırs sahibi olduklarından, hiçbir zaman mükemmel hükûmet gerçekleştirememiştir; hırsları olmasaydı, zaten hükûmete de gerek olmazdı. Rejimlerin arasında en kabul edilebilir olanı, insanları doğal eşitliğe en çok yaklaştıran Cumhuriyettir."

"Özgür insanların, tıpkı içinde yaşadıkları evlerin kendileri inşa ettikleri gibi, egemenliklerinde yaşadıkları yasaları da yapabilmelerini istiyorum."

İnsanlar henüz yeterince akıllanmadılar. Tüm dinleri hükûmetlerden ayırmanın şart olduğunu henüz bilmiyorlar; insanların mutfaklarında yemeği pişirdikleri yönetime karışmayan devlet, dinlerine de aynı şekilde karışmamalıdır; insanlar damak zevklerine göre yemek yedikleri gibi kendi tarzlarında Tanrılarına dua edebilmelidirler; yasalara uyma koşuluyla, mide ve vicdan tam özgürlüğe sahip olmalıdır."

"Tüm haksızlıklarına rağmen, Vatan sevilmelidir."

"Kültüne şerefsizlik getirebilecek bâtili itikatlar ve fanatizme rağmen, Ulu Varlığı sevmek ve Ona hizmet etmek gerekir."

Ben, sefillerin Don Kişotuyum."

Bu sözler, anladığınız gibi, Voltaire'indir.

1775 yılında, 81 yaşındaki filozof, d' Argental'a hitaben yazdığı mektupta, "Masumun öcünü almaya kendimi vakfetmekle karyerimi tamamlamak istiyorum" diyordu.

Voltaire, misyon olarak Hürmasonluğun ideallerini kabul etmişti.

Callas+ ve Sirven++ davalarında yoksullara zenginlere karşı savunarak halkın büyük sevgisini kazanmış; Büyük Frederick'den Büyük Katerina'ya kadar hükümdarları etkisine almıştı. Les Neuf Soeurs Locasındaki tekris günü 7 Nisan 1778 olarak tespit edilmişti ve bu nedenle, yaşlı filozof Paris seyahatini göze almıştı.

30 Mart günü Fransız Akademisini, sonra da Kraliyet Komedi Tiyatrosunu ziyaret edecekti. Programını bilen halk sokaklara dökülmüş, alkış ve sevgi tezahüratıyla arabasının ancak adım adım ilerlemesine imkân tanımıştı.

Akademi'ye vardığı duyulunca, Akademisyenler ilk defa, krallara ve prenslere yapmadıklarını yaparak, piskopos akademisyenlerin dışında, Voltaire'i kapıda, ayakta karşıladılar, başkanlığı ona verdiler, koltuğunun arkasına, duvara tablosunu astılar..

Tiyatroda, locasına girer girmez seyirciler "taç", "taç" diye bağırmaya başladılar. Brizard isimli aktör, Voltaire'in başına bir taç koymaya çalıştı, Voltaire bırakmayınca, Beavau Prensi, "Fransız Sofokles'inin başına bu tacı koyuyorum" deyince, Voltaire artık itiraz edemedi. Sahne- de Voltaire'in iki komedisi oynandı. ilki, Iréne oynandık tan sonra, Houdon'un yaptığı Voltaire'in büstü sahneye merasimle getirildi, çiçeklerle süslendi, ve ikinci oyun, Nanine'in süresince sahnede kaldı. Tiyatronun sonunda kadın seyirciler onu neredeyse kollarında arabası-

+ Calas: Protestanlığını inkâr etmesini önlemek üzere oğlunu öldürmüş olmakla suçlanmış 1762'de Toulouse'da, bu şehrin parlamentosu tarafından tekerlek işken- cesine taib tutulmuştur. 1765 yılında Voltaire'in meşhur savunması sonucunda itibarı iade edildi.

++ Sirven: Kızının Katolik olmasını önlemek üzere onu öldürdüğü iddia edilmiş 1764 yılında Toulouse parlamentosu tarafından idan cezasına çarptırılmış, ancak Vol- taire'in olağanüstü savunması ile, 5 yıl sonra beraat ettirilmişti.

na kadar taşıdılar, "Voltaire çok yaşa" nidalarıyla arabanın yanında yürüdüler.

7 Nisan 1778 tarihinde Voltaire'in tekrisi, Paris'de ve tüm Avrupa'da olay oldu.

La Dixmerie K., aşağıdaki mısraları bu olay için yazdı ve besteledi.

Yüce Kardeşimizin adıyla

Tüm Masonlar zafer yaşıyor,

O bizden Nur almışsa

Tüm dünya Nur'u ondan alıyor.

Mâbed altın ve gümüş simli mavi ve beyaz kumaşlarla, muhtelif locaların sancaklarıyla ve B. Üs. Chartres Dükü, Prusya Kralı II Frederick ve Filozof Helvetius'un büstleriyle süslenmişti.

Üs. Muh. astronom Lalande, 1. Nâ. Büyük Katerina'nın özel danışmanı ve Mabeynci (Chambellan) Kont Stogonoff, 2.Nâ. Yarbay Laroche, Hâ. Le Changeux, Sek. Court de Gebelin idi. Aralarında Büyük Konservatör Arcambal Markisi, Bü. Üs. Temsilcisi Saisseval Markisi, Bü. Hâ. Bacon de la Chevalerie, Bü. Sek. Parlamento danışmanı ve Kraliyet Hazine Müdürü Savalette de Langes, Bü. Mer. Üs. Mareşal Noé Vikontu, Taşra Odaları Başkanı giyotin'in mucidi Dr. Guillotin, Bilimler Akademisinden Piskopos Pingré, Paris Odası Merasim Üstadı ve loca delegesi Ort Markisi, Jüriskonsült Henrion de Pansey, A. B. D. Büyük elçisi Fizikçi Benjamin Franklin'in de aralarında bulunduğu 250 den fazla K., sütunları süslüyordu.

Yaşı ve sağlık durumu göz önüne alınarak, Loca; merasimi kısaltma ve Voltaire'in gözlerini bağlamama kararını aldı. Göz bandı yerine locanın girişine bir siyah perde çekildi. Üs. Muh. Adayı karşılamak ve hazırlamak üzere, Stogonoff Kont'u başkanlığında, 9 K. lik bir heyeti görevlendirdi. 1. Nâ. koltuğuna, vekâleten, Cubières Şövalyesi oturdu. Aday, Merasim Üs.1 Villar Şövalyesi tarafından Franklin ile Court de Gebelin'in kollarına dayanmış olarak Locaya alındı.

Kendisine felsefi ve ahlâkı sorular soruldu, verdiği ilginç cevaplar üzerine K.ler tezahürat yapmaktan imtina edemediler; kendisi de etkililmiş gözüküyordu. Siyah perde açılıp kendisine Nur verildiğinde, Doğuda gördüğü ünlü kişilerin çokluğu da kendisini şaşırttı. Meşhur kemancı Capron, 3 K.in eşliğinde Guénin'in 3.cü semfonisinin 1.ci muvmanını çaldı, Comédie Française'den Larive, başına defne yapraklarından bir taç koydu (Voltaire tacı hemen çıkardı) Üs. Muh. ken-

disine Helvetius'un önlüğünü takmak istediğinde, Voltaire ilk önlüğü dudaklarına getirerek Helvetius'a olan saygısını ifade etti, Kadın eldivenlerini Belle et Bonne'a verilmek üzere Lalande'a teslim etti, bu aralarda da Caravaglio, Olivet, her iki Sallentin, Paza ve Turschmidt'den parçalar çalındı. Üs. Muh. mutadın dışına çıkarak Voltaire'i Doğuya davet etti ve Les Neuf Soeurs Locasının bir Apollo kazandığını, Voltaire'in K.lere örnek olan davranışlarını, yoksulları savunması ile doğru bildiğinden şaşmamasını ifade eden bir konuşma yaptı. Voltaire'in kısa teşekküründen sonra muhtelif K.ler söz aldılar; bu arada Kralın ressamı Monnet, Voltaire'in portresini yaptı. Agap sofrasında ilk tostlardan sonra, Voltaire ayrılmak üzere izin istedi. K.ler onu evine götürürken sokakta bekleyenler korteje katıldı.

26 Nisan günü, üyesi olmadığı Bilimler Akademisi, başlarında Franklin olmak üzere, alkışlarla Voltaire'i misafir etti.

Mayısın son haftasınada, Fransız Akademisinin çalışmalarına katılarak lüğatinin yeni baskısının değişik bir tarihsel plâna göre düzenlenerek yayınlanmasını istedi. Bu çalışmayı Littré üstlendi, ve bildiğiniz meşhur "Dictionnaire de la Langue Française", veya kısaca Littré lügatı böyle doğdu.

Birkaç gün sonra, ölüm döşeginde, kendisinden mutlaka günah çıkartmasını isteyen papaza verdiği cevabı Condorcet kaydetti: "Soru: Hz. isa'nın tanrısallığına inanıyormusunuz? Cevap: Beyefendi, Tanrı adına, bana artık bu adamdan bahsetmeyin ve sulh içinde ölmeme izin verin."

Kilise onu hiç affetmeyecekti.

30 Mayıs gecesi 11'de Voltaire öldü. Kilise cenaze merasimine izin vermedi; okullarda Voltaire'den söz etmeyi yasakladı; sahnelerde oyunlarını engelledi.

Her Akademi mensubunun vefatında, Cordeliers Kilisesinde, özel bir âyinin yapılması âdet olmuştu. Voltaire için bu mümkün olamayınca, Akademi artık hiçbir üyesi için özel âyin yapılmayacağını kararlaştırdı; bu karar hiç bozulmadı.

25 Ağustos 1778'de Akademide, sahnede Voltaire'in Houdon tarafından yapılan büstü ile bir anma töreni yapıldı. Bütün düşünen Paris oradaydı. 28 Kasım 1778 günü les Neuf Soeurs Locası Voltaire için olağanüstü bir matem celsesi tertip etti. Oturumun başında beş ünlü kişi, Prens Emmanuel de Salm-salm, Turpin-crissé Kontu, Bilimler Akademisinden Milly Kontu, edebiyatçı d'Ussieux, Şair Roucher, astro-

nom piskopos de Chaligny'nin Locaya katılma törenleri ile, Kralın ressamı Greuze'ün tekris töreni yapıldı. Bundan sonra, matem ışıklarının yandığı büyük bir salona geçildi, altın ve gümüş süslemelerin arasında Voltaire'in eserlerinden vecizeler asılmıştı. Siyah tüllerle çevrili tribünde, zamanın ünlü bestekârı Puccini'nin yönetiminde tanınmış müzisyenlerden oluşmuş bir orkestra matem müziği çalıyordu.

1878'de Voltaire'in ölümünün 100.cü yıl dönümünde, Fransa'nın her tarafında anma törenleri tertip edildi. Paris'de, la Gaité Tiyatrosunda Victor Hugo 2500 kişiye Voltaire üzerine çok alkışlanan bir konuşma yaptı. Paris Belediyesinin tertiplediği anma töreninde ise, rahiplerin bitmeyen kinini dile getiren yazar - senatör Laurent Pichat konuşmasında aşağıdaki sözlerle olayı özetledi:

"Özgürlüğü yasaklayanlar tarafından ölümünden 100 yıl sonra halâ nefret edilmek, şerefın doruğu değil midir?"

Kitaplarını okuyun, düşüncenizi daha iyi ifade edeceksiniz."

aradan bir y.y. daha geçti, ve Voltaire bize halâ gereklidir.

"LES NEUF SOEURS" LOCASI, FRANSIZ İHTİLALİ VE İNSAN HAKLARI.

Fransız ihtilâli yaklaşırken Hürmasonluk özgürlükçü, insan haklarına önem veren düşüncelerin olgunlaştığı bir toplum olarak kendini göstermektedir. Hürmasonluğun bu işlevi, ancak aleyhinde yazılanlar ve yasaklama fermanları vasıtasıyla bilinebilmektedir. Bu konuda Papa Clément XII (1738) ile Benoît XIV (1751) fermanlarına ve Keşiş Barruel'in "Jacobinizm tarihini açıklayan anılar"* adlı eserine işaret edebiliriz.

Hürmasonluğun, Kuzey Amerika ve Fransa'da vuku bulan büyük değişikliklere yol açan önemli bir etken olduğu muhakkaktır; ancak bu etkenliği karanlık komplolarla değil, özgür düşünceye inanan kişileri bir araya getirerek, onların düşüncelerini olgunlaştıracak ve yayacak bir forum oluşturarak, ve böylece kamu oyunu etkileyerek, davranışları ile tarihi yapan insanlar geliştirmiştir.

Bu etkenliği en üst dezeyine çıkarabilmiş loca, 1776'da kurulan, sine-sinde Benjamin Franklin'in koluna dayalı ve gözü açık olarak yaşlı Voltaire'i tekris eden "Les Neuf Soeurs" (Dokuz İlham Perisi) locasıdır.

* Abbé Barruel: cizvit rahibi, "Mémoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme.

Edebiyat, ilim ve Güzel San'atların tanrıçaları, Parnasus'un Dokuz Kızkardeşi bu ansiklopedik mâbede isimlerini vermişlerdir. ** Locanın ilhamı, astronom Lalande'in kurmuş olduğu bilim adamları locasının kapsamını genişletmek isteyen filozof Helvétius***den gelmiştir. Ancak Helvetius düşlediği locanın kuruluşunu göremeden öldü. Locanın ilk Üs. Muh. Lalande, ikincisi, ABD Fransa büyük elçisi, büyük mason ve fizikçi, ABD anayasası, insan Hakları Beyannamesini hazırlayan Benjamin Franklin, ondan sonra gelenler ise, asker ve edebiyatçı Marquis da La Salle, Bilimler Akademisinden Comte de Milly, yargıç Dupaty, yoksulların avukatı meşhur Elie de Beaumont ve nihayet 1789'da Pastoret'dir. Yukarıda saydıklarımızdan başka ünlü üyelerinden birkaçı: Askerler: General ve yazar Comte de Turpin Crissé; Mareşal Marquis d'Arcambal; Korsan: Paul Jones; Mucitler: Mongolfier Kardeşler; Avukatlar: XVI. Louis'yi meclis önünde savunan Romain de Séze; Bilim adamları: Condorcet, Cabanis, Lacépède; edebiyatçılar: Delille; Chamfort; Lemerre ve Fransa Akademisinden Florian; Ressamlar: Joseph Vernet ve Greuze; Heykeltıraş: asrın en büyüğü, Voltaire'in, Franklin'in büstlerini yapan Houdon; Desinatör: Moreau (genci); Gravör: Gaucher; Bestekâr: piccini ve Dalayrac; Tıp doktoru: giyotin'in mucidi Guillotin*; nihayet fiilen ihtilâl bulaşanlar: Sieyès, Baillez, Petion, Rabaut Saint Etienne, Brissot, Cérutti, Fourcroy, Camille Desmoulin ve Danton. Locanın kurucuları arasında iki de rahip vardı; Voltaire'in tekrisinde ise, rahiplerin sayısı 13 olmuştı. Bu rahiplerin dördü ihtilâl meclisinde görev alacaklardı.

1780'de Loca, Apollonienne Cemiyetini kurdu; sonradan Paris Müzesi adını alan bu cemiyet, Fransa'da laik yüksek öğrenimin çekirdeğini oluşturdu. Loca üyelerinin gayreti ile ceza hukuku değiştirilmiş ve Kurucu Meclis'in reform kararları alınmıştır.

Voltaire'in tekris edildiği 1779'da locanın 144 âmil ve 16 şeref üyesi vardı. Üyelerinin kalitesi nedeniyle loca retüelinde küçük değişiklikler yapılmıştı. Örneğin bir Hatip yerine üç Hatip> bir müzik üstadı yerine iki Müzik Üstadı vardı.

Loca 1792'de kapandı. Napolyon döneminde, 1805'de tekrar açıldığında, fırtınadan kurtulan 40 üyesinin 11'i Milli enstitüde, François de Neuf Château muhafazakâr Senato Başkanı, Fontanes Adalet Baka

** Claude-Adrien Helvétius, 26 Ocak 1715 - 26 Aralık 1771.

*** Yaklaşık aynı isimde (Nine Muses = 9 Nisan perisi) bir kocanın 1 Haziran 1774'de St. Petersburg'da kurulması ilginçtir. (Mimar Sinan 86,5,35)

* Giyotin: Baltayla ancak birkaç vuruşta idam edilebilen mahkûmlara insanlık yardımı olarak geliştirilen idam makinesi mucidi olan Dr. Guillotin'in ismini almıştı.

nı, Lacépède Légion d'Honneur Nişanı Büyük Şansölyesi, Us. Muh. Moreau de Saint - Méry, Napolyon'un müşaviriydi (Conseillers d'Etat).

Napolyon döneminden sonra uykuya yatan loca, 1836'da uyandırılmış ve 1848 ihtilâli esnasında tekrar kapanmıştır.

Bugün, Fransa'da değişik obediyanlarda 8 - 10 loca aynı isimle çalışmakta ve orijinal "les Neuf Soeurs" locasının devamı olduklarını iddia etmektedirler.

1830 yılında locada, Garnier - Pages'in Üs. Muh.'liği döneminde, insan ilişkilerinin temelleri araştırılmış ve fevkalâde öz bir şekilde, politika-yı da kapsıyan salt ahlâk kaideleri tarif edilmiştir. Bu döküman, 1848 ihtilâli öncesi, mason olsun ya da olmasın, tüm düşünürleri etkilemiş ve daha sonra yayınlanacak olan İnsan Hakları Beyannamesinin bir nevi müsveddesini oluşturmuştur.*

Ahlâk ilkeleri Beyannamesi adlı bu dökümanda ahlâkın tanımı yapılmakta, görevin hukukla olan ilişkisi ve 1723 Anderson Anayasasına dönüşle, toleransın ne olduğu tetkik edilmektedir.

Buna göre,

"Ahlâk, insanlar arasındaki ilişkileri düzenler: insanın öz yapısının tetkiki ile bu ilişkileri düzenleyen kurallar tanımlanabilir. dolayısıyla Ahlâk, bölge ve tarihle değişebilen dinlere bağımlı değildir."

"Görev, haktan doğar; her insan kendi için uygulanmasında ısrar ettiği hukuk kaidelerine, bunlar başkalarına uygulanınca da aynı saygıyı göstermekle görevlidir."

"Hürmasonluk bünyesine kabul ettiği insanların ahlâk ilkelerine uymalarını şart koşar; onlara yardımseverliği tavsiye eder; ancak dinsel ve metafizik inanışlarına karışmaz ve salt inanışları nedeniyle kimseyi red etmez."

AHLÂK İLKELERİ BEYANNAMESİ

Hazırlanması için oluşturulan özel komisyon tarafından bu beyanname LES NEUF SOEURS locasına takdim edilmiştir.

Komisyon üyeleri: Üs. Muh. Garnier K., I. Nâ. Martin K., Hâ. Debains K., Grand Orient* Delegesi Sentis K., Hâ. Yrd. Bourgoïn K.

Hürmasonluğun amacı, İnsanlık Kaderinin iyileştirilmesidir.

* Ek 1: Ahlâk ilkeleri Beyannamesi

* Grand Orient (Fransa) çok sonra, 1871 yılında gayri muntazam ilân edilmiştir.

Bu amaca vasil olmak üzere kullandığı yöntemler, ahlâk anlayışının yaygınlaştırılması ve yardımseverliktir.

Ahlâk, insanlar arasındaki ilişkileri düzenler: insanın öz yapısının tetkiki ile bu ilişkileri düzenleyen kurallar tanımlanabilir. Dolayısıyla Ahlâk, bölge ve tarihle değişebilen dinlere bağımlı değildir.

İnsan, hassalara sahip ve ihtiyaçlara tabidir. Bu ihtiyaçların karşılanması ve hassaların yeterince geliştirilmesi ancak toplum içinde olabileceğinden, toplum içinde yaşamak insanın doğal tarzıdır.

Tüm bu hassaların kullanılması ve tüm ihtiyaçlarının karşılanması insanı haklarını oluşturur.

Tüm ayın hassalara insanların ve aynı ihtiyaçlara sahip bulunmalarından, hepsinin aynı haklara sahip ve tam eşit oldukları sonucuna varılır.

Görev haktan doğar; her insan kendi için uygulanmasında ısrar ettiği hukuk kaidelerine, bunlar başkalarına uygulanınca da aynı saygıyı göstermekle görevlidir.

Toplum, kişilerle aynı hakları kullanır; başka haklara sahip değildir; nefsin savunma hakkı dışında, hiçbir kişiye başkasının hukukunu kısıtlama izni verilmediğine göre, toplum da böyle bir hakka sahip çıkmaz.

Toplunun masraflarına katkıda bulunan bir ülkenin tüm fertleri müşterek menfaatları yönetme hakkına sahiptirler.

Toplum, tüm üyelerine haklarına sahip çıkabilmelerini garanti edebilmelidir; müsbet yasaların amacı da budur, karşılığına da ceza koymuştur.

Herhangi bir ceza, kişi veya toplum haklarının korunabilmesi için bir vasıttan başka birşey olamaz, toplum da ancak bu hakların teminatı için gerekli cezaları tesis edebilir.

Toplumlar arasındaki hak ve görevler kişilerin birbirlerine karşı olan hak ve görevlerle aynıdır.

Bu ilkelerin ifadesiyle ahlâk kaidelerinin emrettiği görevler herkesin haklarına saygıya indirgenebilir.

Bunun dışında, hemcinslerinin iyiliği için bir insanın yapabileceği tüm fedakârlıklar istemli olarak yapılır; bunlar erdemli davranışlardır ve uygulamaları yardımseverliği oluşturur.

Hürmasonluk, bünyesine kabul ettiği insanların ahlâk ilkelerine* uymalarını şart koşar; onlara yardımseverliği tavsiye eder; ancak dinsel ve metafizik inanışlarına karışmaz ve salt inanışları nedeniyle kimseyi red etmez.

* XIX. y.y.'ın ikinci yarısında dayanışma ilkesinin uygulanması da metne ilâve edilmiştir.

MASONLUĞUN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Raşid TEMEL

Masonluk sık sık alegori perdesi arkasına gizlenmiş, sembollerle tarif edilen kendine has bir ahlâk sistemi olarak tarif edilir. Yaşamın esas gerçekleri ve Masonluğun anlamı açık ifadelerden ziyade, yukarıdaki tarifin gösterdiği yola göre öğretilir. Ama neden? Esasta kolay görülen bir şeyi neden zorlayalım? Yahutta bu iş bukadar basit midir?

Masonluğun, neden doğrudan anlatımı olan makul sözler yerine alegorilerle, sembollerle öğretildiğini araştırırken, gerçeklerin bir çok devirlerde alegoriler

ve kıyaslamalar yoluyla öğretilmiş olduğunu ve büyük hakikatlerin basit şeylere kıyaslanarak anlatıldığını görürüz. En Ulu Hoca tarafından, öğrencilerine ve dünyaya akıl ve hikmeti yaymaları için bu usulün seçilmesi çok yerinde bir düşüncedir.

Daha açık bir deyimle, Masonluk için ve yaşamın diğer yönleri için işler her zaman görüldüğü gibi değildir. Spekülâtif Masonluğun birçok alegori ve sembolleri vardır. Bunların derin anlamları da açık olmayabilir. Masonluğun felsefesi içindeki büyük hakikat-

lere kendimizi verdikçe, bunlardan daha fazla anlamlar çıkarılabilir. Bu çıkarılan anlamlar, herkes için aynı olmayabilir. Çünkü Masonluk bu yönden mantığa uymaz görünmesine rağmen, hem paylaşılan hemde tek başına yaşanan bir deneydir. Biz birbirimize benzer olmamıza rağmen tek başımızayız, onun için Masonluğa olan tepkimiz de bu yönde olacaktır.

Masonik yaşam başkalarının bizim için yaptıklarından çok kendimiz için yaptıklarımızla kıymetlenir ve büyür. Yani her kopya kendi bacağından asılır. Biz Masonlar arı ile kovana benzeriz. Eğer onu koruyacak bir kovan yoksa arı mahvolur. Loca olmazsa bizde kovani olmayan arıya döneriz. Buna rağmen arının da kendine has bir özelliği, bir anlamı, bir kıymeti vardır.

Hür doğmak bir tesadüftür, hür yaşamak bir haktır. Bu şartlar içinde yaşarken istesekte istemekte kendimizi içinde bulacağımız olaylar olacaktır. Bu olaylar içinde düşünce, konuşma ve vicdan hür olmak için devamlı mücadele etmektedirler. Bu mücadele insanlığın ilerlemesine ve mutluluğuna engel olan dört belâ: cehalet, müsamahasızlık, ihtiras ve bencilliktir.

Masonlukta, mesleğimizdeki amaçların detaylı olarak özetini verecek bir programın verilmesi beklenemez. Onun için bu işi herkesin kendi başına yapması lâzımdır. Mesleğimizin üzerine

kurulduğu ve daima korunması gereken ana hakikat prensiplerini öne sürebiliriz. Aynı şekilde bir üyemiz kendi görüşlerine göre serbestçe genel fikirler ortaya atmasını da ileri sürebiliriz. Ama yaşamın son ve mutlak hükmünü ortaya koyamayız vede koymamalıyız. Biz her şeye kadir değiliz, böyle bir akıl ve hikmet biz fanilere verilmemiştir. Ama böyle bir akıl ve hikmeti kendi imkânlarımız içinde arayabiliriz.

Masonik alegori ve semboller yoluyla yaşamla ilgili sorular üzerine kendi düşüncelerimizi de arayabiliriz. Bu büyük derslerin kapsadığı öğretiler, yüzlerce yılların deneylerine dayanmış olup, bugün için de eskiden olduğu gibi geçerlidir. Ancak modern dünyamızda bazen anlaşılması zor gözükebilir.

Sık sık değişen değerlerle istisnadan ziyade kural masonluğun üzerine oturduğu gerçeğin temelidir, tıpkı zamanla yerini değiştiren kumların arasındaki bir kaya gibi.

Masonluk okyanusların gel git olayına benzetilebilir. Sahilde kumdan yapılmış kaleler gibi, sağlam bir temele oturmamışlar ise, dalgalar onu yok eder ve sahili de denizi de doğal haline bırakır. O zaman sahile gidip gelen dalgalar, bazı ufak görüşler hesaba katılmamak şartıyla, daima doğru olan ve hakikati koruyan Masonluğu remzeder.

Yüzyıllar boyunca yaşam şekilleri değişmiştir. Bazı kimseler de

bu modern ihtiyaçlara yanıt vermek için mesleğimizin, localarımızın değişmesi lüzumuna bizleri inandıрмаğa çalışmaktadırlar. Yani, geleneksel Masonluğun prensiplerini daha ufak görüşlere bırakmayı önermektedirler. Günümüze kadar gelen Masonluğun, bazı üyelerimizin duyduğu kayıtsızlıktan başka bir kusuru yoktur. Bu kayıtsızlık, Masonluktaki prensiplerin kullananlar tarafından yetersiz bulunmasından değildir.

Hür ve açık bir görüşle bütün bu yeni görüşleri her an incelemeye hazır olmalıyız. Ama yasaları yapanlar gibi Masonluğu yapanlar da yaptıklarını iyi yapmışlardır. Böylece ileri sürülen ana fikirler zamanın denemesinden başarı ile çıkmışlardır. Nekadar iyi olursa olsun bir değişiklik yapmadan önce bu değişikliklerin de aynı denemeleri başarı ile geçirip geçirmeyeceğini düşünmeliyiz.

Masonlukta çok çalışmak, gayretle çalışmak ve birşeyler vermek dışında, sihirli bir değneğin hareketiyle her devirde derdimize dava olacak bir durum yoktur.

Masonluğun sihiri, ahlâk ve erdemın kıymetlerini hepimizin düşünmesi ve bunlar üzerinde çalışmasıdır. Ama hepimizin bildiği gibi sadece düşünmek yeterli değildir. Bu kıymetleri uygulamak lâzımdır, hergün yaşamımızın her safhasında uygulamaktayız. Bunların bilhassa loca dışın da da uygulanması, Masonlar

için dünya üstünde bir iftihar vesilesi olacaktır.

Ama bu nasıl yapılacaktır? Karşılaşacağımız o kadar çok sorun vardırki nereden başlayacağımızı bilmek çok güçtür. Oyumuzu kullanmakla başlayalım. Oy verme, mâbedimize yerleştirilen bütün taşların köşe taşıdır. Akıllıca kullanılması sayesinde iyi yöneticilere ve hürriyete kavuşabiliriz.

Hepimiz işimiz gücümüzle ilgili özel noktalara konsantre olmalıyız. Böyle yaparsak etkisi gerçekten kocaman olacaktır. Her Mason etrafına bakmalı ve kişisel çabalarının nerelerde yararlı olacağını görmelidir. Başarının sırrı ekseriya sadece ilgi göstermekte yatar.

Bu suretle hareket edersek sadece dünya üzerindeki ahlâki kıymetleri güçlendirmekle kalmayıp Masonluğa da itibar sağlarız. Dünyayı şekle sokmada eskilerin yaptıkları gibi aktif bir rol oynamalıyız. Rolümüzü böyle oynamalıyız ki aldığımız mirası korumuş olalım vede zamanı gelince bu mirası bulduğumuzdan daha da mükemmel bir şekilde devre delim. Masonluğa daha fazla saygı, sadece sözlerimizle değil işlerimizle yaratılır. O zaman toplum, Masonlara lider olarak, gıpta edilecek kişiler olarak ve dost olarak bakmayı arttıracaktır.

Gerçeği görelim ve kabul edelim ki karşılaşacağımız problemlerin çözücüleri bizler olacağız. Eğer

Masonlukta kusurlu isek, kusuru Masonlukta değil kendimizde arayalım. Kollarımızı aresizlik içinde açmayalım. Zamanın deneyinden geçmiş masonik kıymetleri tekrar kabullenelim ve ancak onları uygulayarak daha

iyiye gideceğimizi kabul edelim. O zaman memleketimiz yararlanacak, Masonluk yararlanacak, kendimiz yararlanacağız.

şubat 1993

MASONİK ZİHNİYET VE MASONİK KÜLTÜR

Nezih RONA

Dilimizde, yabancı dillerde olduğu gibi tek kavram tanımını yapan sözcükler bulunduğu gibi, çeşitli kavram tanımını yapan sözcükler de vardır. Bu tür kavramların söz konusu olduğu tartışmalarda, çoğu kez bir uyuşma sağlanamaz. Aynı mantığı, aynı dili kullanıpta anlaşılamama'nın temelinde dillerin bu özelliği yatar. Bazı felsefeciler bu hali, "dialogda özdeşlik" ilkesine uymama hali diye adlandırırlar. Bu tür bir sakıncayı önlemek için, yazımın başlığını teşkil eden Masonik zihniyet ve Masonik kültür kavramlarından ne anlatmak istediğimi açıklayacağım.

Zihniyet, insan zihninin bir hali, bir tavrıdır. Bu hal kişinin veya sosyal bir gurubun düşüncesini sevk ve idare eder. Bu tanımdan hareket edildiğinde, dahil olduğumuz Masonik obediyanın, yani Hür ve Kabul edilmiş Masonluğun düşünce türü vardır. Hür ve Kabul edilmiş Masonluğun zihniyeti, Büyük Locamızın muntazamlığını kabul eden İngiltere Büyük Locasının sekiz maddelik koşulları ile belirlenmiştir.

Tüzüğü ile Localar-ıç Tüzükleri, Ritüellerimiz ve diğer Yönetmelikler, bir uyum ve bütün içinde, aynı zihniyeti yansıtmalıdır.

İnsanların olaylar karşısındaki tutumları, bir akıl yürütme sonucu olur. Onların içgüdüye bağlı olan vaziyet alışlarının dışındaki hertürlü bilinçli tutumunu gizli veya açık, dolaylı veya dolaysız, akıl yürütme veya akıl yürütmeler tayin eder. Akıl yürütmeler, doğal olarak düşüncenin tutarlılığı içinde seyrederek. Masonluk bu tür mantıksal düşünceye, akli-Hikmet adını vermiştir. Aynı Obediyanslara ait masonların, aynı mantığı kullandıkları halde, herhangi bir konu karşısında farklı tutumlar alışları, düşüncelerini yöneten zihniyetlerinin farklılığından ileri gelmektedir. Ünlü Fransız yazar ve bilim adamı Blaise Pascal: "Pirenelerin bir tarafında doğru olan diğer tarafında yanlıştır" sözü ile, Katolik olmalarına rağmen, Fransa ile İspanya arasındaki farklı zihniyetlerin varlığına işaret etmektedir.

Kültür terimine çok çeşitli anlamlar verilmektedir. Bu sözcük, uygarlığın eriştiği gelişimin, birey üzerine doğal bir yansıması olarak ifade edildiği gibi, eğitim ve yetiştirme yolu ile entellektüel bir olgunlaşma olarak ta kabul edilmektedir. Başka bir tanımlamaya göre, kültür, bir toplumu oluşturan bireylerin içgüdüsel ve fizyolojik olmayan, öğrenme ve şartlanma yolu ile bir kuşaktan diğerine geçirilen etkinliklerin bütünüdür. Kazanılan şey temelde, bireyin varolanları tanımak için edindiği bilgilerdir. Bu bilgilerin farklı yollar ile farklı amaçlara aktarılması, kültür etkinliklerini meydana getirir. Çoğu kez bu ürünler kültür diye adlandırılır. Bir toplumun kültürü dendiğinde bunlar akla gelir. Örneğin Türk kültürü denildiğinde, mimari yapıtlarımız, müzik yapıtlarımız, folklorumuz, gelenek, göreneklerimiz, fikir ve edebiyat yapıtlarımız akla gelir. Gerçekte bunlar, Türk kültürünü belirleyen öğelerdir. Bunlara, kültür etkinlikleri diyebiliriz. Asıl olan, bunların temelinde yatan bilgidir. Bunların herbiri bir bilgiyi yansıtır. Gerçek kültür o bilgiyiğindir.

Toplum bilim adamları, kültür öğelerini, Evrensel ve Ulusal olarak iki gurupta toplamaktalar. Bilim, teknik, felsefe ve din gibi kültür öğelerini içeren ve bir topluma özgü olmayan, genel geçerlikli kültüre, evrensel kültür; Bir toplumda yemek, giyinmek, barınmak, eğlenmek gibi gereksinmelerin elde edilmesinde kullanılan bilgi, inanç, teknik, davranış duyuş ve ifade biçimlerini içeren ve toplumun yapısını oluşturan kültüre, Ulusal kültür denilmektedir.

Masonik kültür, antik çağlardan beri, Masonların bir kuşaktan diğerine aktadıkları bir "ethos", yani töreleşmiş bir ahlâk karakteri ki, erdemleri bütünleşmiş ve uyumlu bir felsefenin yarattığı bir yaşam türü olarak tanımlanır. Masonik kültür, bir kardeşlik ortamı ile çevrelenmiştir. Sembollerimiz ile bezenmiş, sevgi dolu bu ortamın verdiği eği-

tim, masonlara yaşantılarını dengeli ve emniyetli yönlendirmeyi sağlar.

Evrensel Masonik kültürü, çeşitli ulusal kültür öğeleri ile beraber, Türk kültür öğelerini de içermektedir. Localamızda uygulanmakta olan törenlerimiz, Türk-İslâm tasavvufu törenlerinin öge motiflerini taşımaktadır. Bu öğeler, yalnızca bir benzeyişle kalmayıp, bunun öte sinde, o çağlarda yeniden uyanmakta olan Batı toplumlarına, Anadolu'da bağnazlık ve dogmatizmin önleyicisi olan Türk-İslâm tefekkürünü, insan moraline yönelişte Tolerans ve Tolerantizmin en asil örneğini öğretmiştir.

Yirmibirinci yüzyıla girerken, artan bir ivme ile dinamizm kazanan dünya toplumları içinde Türk toplumu da, kendisine düşen payını almaktadır. Gün geçtikçe gençleşen ve hızlı bir sosyo-ekonomik gelişme içinde bulunan toplumumuzda, yeni zihniyetler oluşmaktadır. Yeni zihniyetler, yeni davranış, duyuş ve ifade biçimleri yaratmaktadır. Yeni zihniyetlerin saptanması ve bunların Masonik uygulamalara ve kültürene yansıtılması gerekmektedir. Kısacası, Masonik kültür, yeni oluşan türk ulusal kültür öğelerini içermelidir. Kanımızca, yukarıda belirtilmiş bulunan intizam koşullarına dokunmadan, bunu yapmak mümkündür. Masonuluğun, daha geniş bir toplum tarafından benimsenmesi, gelişmesi ve kendisine düşen ödevini yapabilmesi için bunun yapılması zorunluğu vardır.

İngiltere Büyük Locası kayıtlarında, geçerli olan Ritüellerimizin bazı yabancı obediyanlara ait öğeler taşıdığı belirtilmektedir. Hiç kuşkusuz, ilk Türkçe Ritüellerimiz, yabancı dillerden biri veya bir kaçından tercüme edildiğinde, o günün geçerli ritüelik dil ve üslubu ile kaleme alınmıştır. Arşivlerimizde bulunan ve çeşitli devrelere ait Ritüellerden, bunlarda zaman zaman değişiklikler yapıldığı anlaşılmaktadır.

Son yıllarda yapılan değişiklikler, Ritüellerimizin, günümüz koşullarında, en iyi ritüelik dil ve üslubu taşıdıkları iddia edilemez. İngiliz ve Amerikan Localarında kullanılan Ritüeller, günün sade İngilizcesinden çok farklı bir dilde yazılmışlardır. Türkçe ritüellerde, Türk tasavvuf edebiyatı dilinden yararlanılabileceği gibi, Mevlevî, Bektaşî ve Ahî tören sözcüklerinden de yararlanılabileceği düşüncesi ardedilmemelidir.

Bu günkü genç kuşaklar, Bakî, Nefî, Kâtip Çelebi, Abdülhak Hâmit hatta Tevfik Fikret gibi büyük ozanlarımızı ve yazarlarımızı anlamakta zorluk çekerken, bundan dört yüzyıl önce, Türk Halk ozanlarının üç büyüklerinden olan Pir Sultan Abdal tarafından kaleme alınmış aşâğıdaki şiirinde, arı bir Türk lehçesi ile ritüelik bir dil üslubunu görüyoruz:

Açıldı cennet kapısı
Lâ'lü gevherdir yapısı
Kıldan incedir köprüsü
Geçebilirsen gel beri
Canımız melek canıdır
Tenimiz Süleyman tenidir
İçtiğ(i)miz arslan sütüdür
İçebilirsen gel beri
Ben hocama kul olmuşum
Üstattan öğüt almışım
Ben kanadım bağlamışım
Çözebilirsen gel beri
Ben has bahçenin gülüyüm
Ayn-ı Cem'in bülbülüym
Kırk kapının kilidiyim
Açabilirsen gel beri
Pir Sultan'ım Haydar heman
Dağları bürüdü duman
İşte incil işte Kur'an
Seçebilirsen gel beri

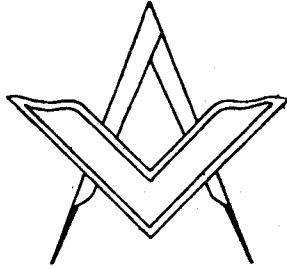
Bilindiği üzere, Masonik Törenlerimizin bazı pasajlarında müzik işareti bulunmaktadır. Yabancı obediyanlarda, buralarda genellikle org ile hristiyanî ilâhî müzik parçaları çalınmaktadır. Bu müzik daha ziyade o toplumların Evrensel kültüre kazandırdıkları Ulusal müzik türlerinden oluşmaktadır. Bizim Localarımızda genellikle, Kardeşimiz Mozart'ın masonik besteleri band'tan çalınmaktadır.

Ünlü bestecimiz, Adnan Saygun'un, Yunus Emre Oratoryo'su Evrensel kültüre kabul ettirilmiş bir yapıttır. Üstelik nağmeleri, Arap veya diğer bir İslâm toplumunun nağmesi ile uzaktan yakından hiç bir ilişkisi olmayan sade bir Türk lirizmini seslendirmektedir. Yunus Emre Oratoryosu ve tutucu İslâm çevrelerince "Heterodox" diye tanımlanan ve Türklere özgü müzik âletleri ile icra edilen Mevlevî ilâhîlerinin, Masonik törenlerimizde uygulanması Masonik kültüre bir Türk kişiliği kazandıracaktır.

Evrensel kültür öğeleri ile kültür emperyalizmi olmayacağı herkesce bilinen bir husustur. Evrensel kültür insanlığın malıdır. Bu kültürü öğelerinin bir ulusa egemenliği, başka bir ulusun egemenliğine yol açmaz; aksine tümel kültür öğelerinin bir ulusa egemen olup geliştiği ölçüde, başka ulusların sömürmesi engellenmiş olur.

Bir ulusun bireylerinin Ulusal kültüre bağlılığı, o ulusun varlık koğulu olarak gereklidir ama, yeterli değildir. O bireylerin ait olduğu uygarlığı bağlılıkları koğulu da vardır. Bu ise evrensel kültüre olan bağlılıklarıdır.

İnsanın insanca yağaması, uygarlığın sağladığı nimetlerden yararlandığı ölçüde olur. Yalnız uygarlığın nimetlerinden faydalanmakla yetinmek de ulus ve devletleri g  cl  kılmak için yeterli değildir. Uygarlığa katkıda bulunmak, yani varlığı tanımada daha ileri gitmek, böylece yararlanma alanını geniğletmek de gereklidir. Bu ise Evrensel kültür alanına yeni bilgileri, icatları ve buluşları kazandırmaktır.

MEHMET VON KÖNIGSTREU HAKKINDA

Mehmet Fuat AKEV

19 Aralık 1992 tarihli toplantımızda, Mehmet (von Königstreu) isimli bir Türk'ün. 1764 yılında, Hannover'de "Friedrich zum Weissen Pferde" isimli bir Loca kurduğunu ve bu Locanın ilk Üst. Muht.'i olduğunu bildirmiştim. Aynı zamanda, verdiğim bu malumatı, Almanyadaki "Quatuor Coronati" araştırma Locasına soracağımı ve hakiki durumu bugün arz'edeceğimi söylemiştim. Bu munzam malûmatı almakla ne kadar haklı olduğumu şimdi göreceksiniz.

Önceki toplantıda bahsi geçen, ve resmini gösterdiğim adamın ismi

Ludwig Maximilian Mehmet (bilâharee) von Xeunigstreu idi.

Kendisi, 9 yaşında iken, Girit adasındaa, Prens Maximilian'ın ordusu tarafından esir alınmış ve Hannover'e götürülmüştü.

Başka bir müellife göre, babasının Vali olan More (şimdiki Peloponez) yarımadasında 1685'te esir edilmişti).

Mehmet, Hannover Prensi Georg Ludwig tarafından (ki bilâhare İ George ismi altında İngiltere Kralı olacaktır) uşak olarak alınmış ve sadakatı yüzünden kendi-

sine asalet unvanı verilmiştir. Aslâ Mas. olmamıştır.

Göstermiş olduğum resim işte bu kişiye aittir. Bilinmeyen bir ressamın yaptığı resim "Kürk Şapkalı Mehmet" ismiyle Hannover tarih müzesindedir. Resmin altındaki yazı(Der Redlichsten einer-Dürüst biri) oğlu Johann Ludwig Mehmet von Königs-treu'ün mezar taşında bulunuyor. Bu mezar taşı, Hannoverdeki Friedrich zum Weissen Pferde Locası tarafından, iki yıl önce onartılmıştır.

Baba Mehmet, 1660'ta Türkiye'de doğmuş, 1726'da Londra'da ölmüştür Royal Savoy kilisesinde gömülmüştür.

Mehmet'e büyük bir vakfın geliri verilmiş ve böylece oldukça zengin bir adam olmuştur. 1706'da, Maria Hedwig Wedekind isminde bir hanımla evlenmiş ve ondan 3'ü kız, 7 çocuğu olmuştur. Hepside vaftiz olmuştur.

En genç oğlu, Georg Ludwig Mehmet 1719'da Londra'da doğmuş ve 1744'te, Hamburg'taki "Absalom" Locasında tekris olmuştur. Aynı şehirde "St. "Georg" Locasının da üyesi idi. Georg Ludwig Mehmet, 1744'te. hannover'de bir Loca kurmak için mü-

racaat etmiş, fakat bu Loca ancak 1746'da kurulabilmiştir. "Friedrich" ismi, İngiltere Kralı III George'un Babası olan Galler Prensi Friedrich'in anısına seçilmiştir.

Georg Ludwig Mehmet, bu Locanın ilk Üst. Muh.'i olmuş, ayrıca Hamburg'taki "Judeca" B. Locasının B. Ustadı görevini ve muhtelif yüksek dereceli atölyelerde görevler ifa etmiştir. Moto'su: "Baskısız hürriyet" (Treu ohne Zwang) idi.

Ağabey'i, Johann Ludwig Mehmet, 1741 ve 1744'te Leipzig'te "Zu den Zirkeln" (daireler) Locasında tekris edilmiş ve 1746'da, "Friedrich" Locasının kurucularından olmuştur. Oldukça hafif tabiatlı olan bu adam, ancak Kardeşlerinin yardımı ile bazı zorluklardan kurtulabilmiştir.

Königstreu ailesi sönümüştür.

Bizim için ilginç olan husus, bir Türk babanın oğullarının, henüz Osmanlı İmparatorluğunda pek az Müslümanın Mason oldukları 18. asrın sonunda, Almanya'da geniş masonik faaliyette bulunmaları, ve bugün 250 yılını tamamlayan bir Locayı kurmuş olmalarıdır.

YAZILI OLMAYAN KURALLARIMIZ

(II. BÖLÜM)

Tevfik İlhan ÖZDEN

Konuyla ilgili ilk bölümde (M. S. Sayı 87) tariflerle birlikte bir sistematige bağlı kalarak bazı açıklamalar yapmıştım. Bu bölümde ise, eksikliğini hissettiğim konular üzerinde düşünmeye çalışacağım.

Yazılı olmayan kuralların yazılması, onların yazılı hale getirilmesi veya yazılı kurallar konumuna sokulması demek değildir. Çünkü böyle bir iddia, konunun ruhuna aykırı olduğu gibi, sonuçta doğal olarak onları, belli kalıplar içine sıkıştırmak anlamına gelir. Halbuki yazılı olmayan kurallar, her kardeşin bilmesi gereken, fakat bir insan olarak tabiatındaki değişkenlikler nedeniyle, tatbikatta niceliksel yorum farklılığı gösteren kurallardır. Toleransın, bu konuda güzel bir örnek olduğunu sanıyorum. Çünkü, her kardeş, tolerans niteliğine sahip olmakla beraber, pratikte uygulanan tolerans, nitelik olarak farklılık gösterebilir. Bir kardeşin bir olay karşısında gösterdiği tolerans, aynı olay karşısında bir başka kardeşin göstereceği tolerans ile aynı nicelikte olmayabilir. Ama mesleğin güzel bir niteliği olarak daima mevcuttur. Böylece yazılı olmayanların yazılması, sadece tanıtıcı, KK.:e yazılı olmayanlar hakkında bilgi verici, iyiye, güzele, kâmil insana yönlendirici çalışmalardır. Bu çalışmayı her K. yapabilir ve yapmalıdır. Kaynağı ve tatbikattaki farklılıklarıyla, konunun, tipik yazılı kurallardan ayrıldığı görülür. netice olarak onları yazmak, kesinlikle yazılı kurallar haline getirmek değildir.

Konunun diğer bir özelliği de kaynağında görülmektedir. Bu kaynak, yıllar boyu birikimlerle, söz ve davranışlarımızda olumsuz yanları görülenlere itibar etmeyip, olumlu olanların gündemde tutulması sure-

tiyle oluşmuştur. Bu oluşumdaki yazılı olmayan kuralları yazarken, bir K.: olarak kendi samimi kanaatimizi belirtmekle beraber, eski üstadlarımızın fikirlerinden ve Eğ. ve Öğ. L. sınıfın çalışmalarından istifade etmek, KK.: arasında yanlış bir bilginin oluşmasını önlemek bakımından yararlı olacaktır. çünkü yazılı olan kurallar, ihtiyaç halinde uygun şekilde değiştirilebilir, hatta yeniden yazılır ve aynen uygulanır. (Masonluğun temel prensiplerine sadık kalmak şartıyla) Buna karşı yazılı olmayan kurallar, bizlerde alışkanlık türünden bir bağımlılık meydana getirir ve değiştirilmesi çok zor olabilir. Bu itibarla, konuyla ilgili bilgi veren K.:in son derece dikkatli olması, iyi araştırma yaparak uyarılara özen göstermesi gerekir. Bilinmelidir ki yazarı kim olursa olsun eser, anonim bir çalışmanın ürünüdür. Sonuç olarak, yazılı olmayan kuralların, yazılı olanlardan çok daha etkili ve kalıcı olduğunu daima akılda tutmalı ve ifade edilmesinde dahi gereken titizliği göstermeliyiz.

Yaşadıkça öğrenilen, hatırlanan bu konu bir bakıma Goethe K.:in, "anlayabildiğin kadar masonsun" deyişine akla getiriyor ve zaman içinde insan, daha iyi anlama çabasına girip düşünüyor.

HİTAP ETMEDE USUL

Akla önce Üs. Muh. e nasıl hitap edileceği geliyor. Üs. Muh.'e hitabın iki şekilde tatbik edildiği görülmektedir. Biri, çalışma esnasında mazaretlerin bildiriminde, yararlar ile okunan tersimat üzerine ve bir konuşmaya katkı için söz alındığında veya Üs. Muh.:in bir sorusuna cevap verilirken kullanılan hitaptır. Bu hitap sadece "**Üs. Muh.**" şeklindedir, başına veya sonuna, bitişik veya ayrıık hiçbir ek getirilmez. Diğer, tezlerin okunmasında, bir konferansın verilmesinde ve K.: sofralarında kullanılan hitaptır ki bu, **Üs. Muh. ve Aziz Kardeşlerim**" şeklinde olmalıdır. "Kardeşler"in başına "sevgili veya değeri" sıfatları da getirilebilir. Çünkü bu konuşmalar Üs. Muh. ile birlikte Muh. L. kardeşlerine yapılmaktadır ve sadece Üs. Muh. şeklinde hitap pek uygun görülmemektedir. Bu konuda bize, nasıl olması gerektiği hususunda bilgi veren güzel bir örenekk, B.L.nın Muh. LL. a yolladığı levhalardır. Bu levhalarda da hitap "**Üs. Muh. ve Aziz Kardeşlerim**" şeklindedir. Doğuda oturmakta olan KK.: için ayrıca "doğuyu süsleyen KK.:im veya Üs.:larım" gibi hitaplara gerek olmadığı kanaatindeyim. Ancak; doğuda oturmakta olan KK.: arasında Bü. Üs., Bü. Üs. Kay. 1, Bü. Üs. Temsilcisi KK.: imizden biri varsa, önce o kardeşe hitap ile başlanır. "Bü. Üs., Üs. Muh. ve Aziz KK.:im" gibi. Burada ise hareket noktamız, Ma.:e girişlerinde bu kardeşlere 1. Çe.:in takdim edilmesidir ve protokol ritüelindeki bir yazılı kuralın, yazılı olmayan bir kuralı oluşturması bakımından önemli bir husustur. Bu hususa K.: sofrasında da riayet edilir.

GÖREVLİLERİN SEÇİMİ

İlk bölümde (Mimar Sinan 87) Dernekler Yasasına uygun bir düzen içinde bulunduğumuzu ifadeyle, bu yasanın öngördüğü şartları yerine getirdiğimizi belirtmiştim. elbette bizim de tüzüklerimiz olacak ve ilgili maddelere uyulacaktır. Ama biliriz ki, Mason Derneği, tipik bir sosyal dernek değildir. Kendi içimizde, bazı konularda yazılı olandan çok, yazılı olmayan kurallara uymamız ve bunu bir alışkanlık haline getirmemiz, bizi asıl yaşatan, bize ayrıcalık veren ve güçlendiren özellik olarak ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri de görevli seçimlerinde LL.:ın genel olarak uyguladığı usuldür. Tüzüklerimizde, görevlere hangi esaslara dayanılarak aday gösterileceği belirtilmekle beraber, bir denge ve ahengin sağlanması amacıyla KK.:, aynı tüzüğe uyarak fakat bir intizam dahilinde ve aklı selimle davranırlar. Meselâ II.Na.: seçerken, geleceğin Üs. Muh.: inin seçildiğini düşünmek, yadırganacak birşey değildir. İngiltere'de bazı LL.:da,Ko.: seçilirken, ileride Üs. Muh.:Lik yapacak K.:in seçilmesine dikkat edildiğini çok defa dinlemişimdir. Böyle bir geleneğin LL.:ın istikrarlı ve ahenkli çalışmasında etken olduğu inancındayım. Sağlam bir gerekçe olmadan sadece duygusal nedenlerle, bu usulden sapmaların doğuracağı üzüntülü hali, hepimizin tahmin edeceğini biliyorum. Bu sebeple M.: derneğindeki görevlerin bir amaç olmaması şeklindeki kanaatimi daima muhafaza etmişimdir. Çünkü amaç, erişilmek istenen sonuçtur. Bir görevin arzu edilmesi veya hizmet etme isteği ile, o görevin bir amaç haline getirilmesi farklı olgulardır. Amaç haline getirilen görevin elde edilememesi, o K.: de üzüntülü bir hal yaratır. Halbuki bir inisiye M.:un asıl amacı, yani erişmek istediği, kâmil insan olma yolundan ayrılmamaktır. Amacımızın ne olduğu Temel Prensiplerin 1. Maddesinde açıkça yazılıdır. Pek az da olsa, zaman zaman duyulan "her K.:in Üs. Muh., her Üs. Muh.in de Bü. Üs. olmak gibi bir amacı bulunur"sözüne katılamadığımı hatta zararlı bulduğumu samimiyetle ifade etmek isterim. Çünkü M.: derneği, bazı sosyal derneklerde olduğu gibi görev peşinde koşanların yeri değildir, olamaz da... Görevler, KK.:in zihinlerinde oluşur, kalplerinde olgunlaşır ve ilgili K.:e tevcih edilir. Bu konuda takip edilecek yolun seçimini KK.:imin takdirine bırakıyorum. Aynı düşünceyle bir Üs. Muh. seçimine tek adayla gidilmesi bize çok yakışan bir davranış olacaktır. Bizim sahip olduğumuz sulh ve sükunetin sebebi işte bu yazılı olmayan kurallara gösterdiğimiz özendir.

BİLGİ İLETİŞİM SORUMLULUĞU

Görevli olsun veya olmasın her K.: bir Muh.:L.:nın üyesi ve bu sebeple de K.:lik görevleri olduğumun bilincinde olmalıdır. En başta gelen

görev ise, devam görevidir. Çünkü bizler, bu çatı altında ne kadar fazla bulunursak, masonluğumuz o nisbette olgunlaşacak ve yazılı olmayan kurallar da o nisbette temessül edilecektir. Görevlilerin ise, sorumluluğu çok daha fazladır. Üs.: Muh.: bütün çalışmaların sorumlusu ve bilgi iletişim konusunda KK.:in başvuracağı ilk kişidir. Onun haberi olmadan hiçbir K.:, normal şatlarda bir görevin yerine getirilmesinde tek başına harekete geçemez. Ancak pek acil, ölüm ve hastalık hallerinde gereken önlem alınır ve derhal kendisi en haber verilir. Ama, KK.:den biri veya bir görevli, kendi L.: çalışmasının olduğu günde, başka bir L.:daki çalışmaya izinsiz katılamaz, mutlaka Üs.: Muh.:den zamanında izin almak zorundadır. Bir L.:nın bütünlüğü bunu gerektirir. Özellikle görevli KK.:in bu konuda çok dikkatli olmaları ve böylece M.: ik disiplinin devamında titiz davranmaları gerekir.

DİNİ VE POLİTİK KONULARA YAKLAŞIM

Masonluğun temel prensiplerinin VII. bölümünde bu konu işlenmiş olmakla beraber zaman zaman değişik yorumlar da yapılmaktadır. Tartışma yapılamayacağı kesindir. "Sırf öğrenme ve öğretme amacı ile her konu üzerinde konuşmalara izin verilebilir." Cümlesindeki "her konu" deyişinin, din ve politika dışındaki her konu olarak yorumlanması gerekir kanaatindeyim. Çünkü, tüzükte takip eden cümle, "ancak, kardeşlerin düşünce hürriyetlerini kısıtlayacak veya kutsal duygularını incitecek netice ve kararlara varılamaz." Şeklinde son bulmaktadır. Böyle olunca, sırf öğretme amacıyla dahi olsa, meselâ islâmiyet konulu bir konuşma, onun bütün özelliklerinin anlatılması şeklinde tecelli edecek, ama bazı KK.: öyle düşünmediklerini ifade edebileceklerdir. Her düşünceye saygı göstermek esas olduğuna göre ve meselâ bir "vahiy" olayını başka türlü düşündüğünü söyleyen K.:i nasıl suçlayabiliriz? Tüm islâm âleminin kabul ettiği, peygamberin ümmiliğini kabul edemediğini cevaben açıklama hürriyetine sahip bir K.:imiz olamaz mı? Buna benzer cevabî konuşmaları çoğaltmak mümkündür. İşte bu aşamada karşılıklı olarak, düşünce hürriyetlerinin veya kutsal duyguların incitilmesi gündeme gelebilir. Bu yüzden bir din konusunun işlenmesinde, o dinin öğretilmesi değil, "din kurumunun işlevi" yada "dünyada din kurumu" gibi genel bir başlık altında konuşulmasına dikkat edilmelidir. Konuşulacak konunun özel olmaması, Temel Prensiplirimizin 1. bölümüne de uygun düşmektedir. "....insanlar arasında kardeşlik bağlarının kurulması, insanlığın, hürriyet ve ahenk içinde gelişerek ilerlemesi ve Hakikatin araştırılmasıdır." diyen bu bölümün getirdiği yorum başka bir şey olamaz sanıyorum, insanlık tarihinde ve zamanımızda, dinlerin özel olarak konuşulmasının, getirdikleriyle götürdüklerinin muhasebesini, KK.:imin takdiri-

ne bırakıyorum. Kaldı ki 1. bölümdeki Hakikat olgusu, dinlerin vermek istediği hakikat değildir. Bizim Hakikatimiz farklıdır ve E.U.M. gerçeğidir. Daha tekris anında adaya, "biz hakikati ararız ve kendimizi olgunlaştırmaya çalışırız" derken, bunu ifade etmiyor muyuz? Bizim çabamız kendi hakikatimizi aramaktır. Her K.: bu konuda hürdür, hür akla ve düşünceye sahiptir. Böylece tehlike arz eden, bir çatışma sebebi olabilecek konuların gündeme alınmaması yararlı olacaktır. M.:luk, dinlerin içinde kaybolmamış, onların dışına çıkarak belli bir mesafeden hür akıl ile bakmayı ilke edinmiştir. Bizim Hakikatimiz, dogmaların çizdiği sınır içindeki değil, müsbet ilimlerin sınırsız ufukları içinde, sağlam temeller üzerine kurulmuş, bir tekâmül nedeni olan hakikattir.

TOLERANS'A AKIL İLE YAKLAŞIM

Bu kelimenin hoşgörü veya müsamaha ile hiçbir ilgisi yoktur. Tolerans, tahammül edebilmek demektir. Aksi halde her türlü zaafi mazur göstermek gibi son derece tehlikeli bir alışkanlık yaratır, bu ise sonuçta suç oluşturur. Mevlâna'nın sıkca sözü edilen "ne olursan ol, gel" sözünü kapsayan deyişlerinin M.: ile en ufak ilgisi olduğunu sanmıyorum. Bu sözler mistik bir hava içinde söylenmiştir; M.: ise mistik bir meslek değil, disiplinli, realist ve akla dayalı bir meslektir. M.:luk, kendisine sorumluluk yükleyen görevin ne olduğunu ve bu görevi yerine getirirken hangi imkânlarla sahip olduğunu bilir ve içinde yaşadığı düzeni hür bir şekilde tanımaya çalışır. Bu özelliğimizi uygularken yolumuzu çizen rehberin akıl olduğunu unutmamalıyız. İlâhi bir otoritenin varlık düşüncesiyle, mistik bir hava içindeki uygulama, onu anlamsız hale getirir. Esasen mesleğin disiplini, hoşgörüye müsait de değildir.

MASON VE MASONLUK ÜZERİNE YORUM

Masonluk, Ziya Umur K.:in dediği gibi, Mason denen kuvvetleri bir araya getiren bir kudret ve inançtır. Bu inanç birçok şeyler yapmaya muktedirdir; biz buna inanıyoruz. Her M.: bir tuğladır ve insanlık binası üzerine yeni bir tuğla koyar. Böylece fonksiyonlarımızı teker teker yerine getirmiş oluruz. Bu fonksiyonları yerine getirirken, ilâhi bir kaynaktan kuvvet almamız. Bize ne yapmamız gerektiğini anlatan hür insan aklısıdır, laik aklıdır. Bana göre meslekle ilgili olarak, M.:ların çeşitli fikir cereyanları olmamalı, aynı yönde düşünen kişiler olmalıydılar. Çünkü M.:luğun tek bir kalıbı vardır. Böyle olunca, M.:luk bildiğimiz anlamıyla demokratik bir düzen de değildir. O daha çok, aristokratik bir düzene benzer. Ancak buradaki aristokratik düzen, paraya ve mülkiyete değil, bilgiye dayalı bir düzendir. Bu yüzden de

herkes M.: olamamaktadır. Girdiğimiz camianın fikirlerini benimseyen kişiler olmaya mecburuz. Bu mecburiyet bizi sıkmamalı, tersine mutlu etmeli, mutlu olabilecek kişiler aramıza katılmalıdır. Böylece bir M.: kendisini herkes gibi görmemeli, sıfatının verdiği gurur ve ayrıcalığı idrak etmelidir. M.:luk, istifade etmeleri için insanlığa verilmiş en büyük armağandır. İnsan haysiyetini bu kadar yücelten bir iman şeklini, başka yolda düşünemiyorum. Bu iman şeklinde ana prensiplere uymak zorunluluğu bulunur. İstersek bunlara bizim dogmalarımız diyebiliriz. Bu dogmalarımız, hürriyet, eşitlik, kardeşlik, adalet gibi kavramlardır. Kardeşler aşırı uçlara kayamazlar. İşte bu esaslar doğrultusunda bir M.:, kendini tekâmül ettirmeye çalışır. Aynı zamanda camiayı ayakta tutmayı da asla ihmal etmemelidir.

Bir M.:, yaşam içinde hedeflerini düşünen, kendi kendini geliştiren insandır. Hedef ve arzuları, görevleriyle anlaşılır. Bu görevleri ise M.:, başkalarından öğrenmez, onun düşünce şekli o hale gelmiştir ki, zihinsel faaliyeti ile, görevlerini kendisi tespit eder. Arzularıyla M.:luk görevleri arasında tam bir ilişki vardır. İsteklerinin, görevlerinin gereğine uymaması halinde ümitsiz bir yolculuğa çıktığını bilir. Böylece her M.:, kendi yaşına göre görevlerini keşfetmelidir. Esasen keşfedebildiğinden fazla görevi de yoktur. Demek oluyor ki her M.:, yapması gereken şeyi kendisi bulacaktır. M.:luk bir kaynak, cömert bir nimettir. Ziya Umur K.: imiz, kullanmak bahtiyarlığında olduğumuz o kaynak suyunun, bütün insanlığa dağıtılmasında görevli sakalar olduğumuzu söylüyor. İşte görev anlayışının esas boyutu. Tekrar ettiğimiz ritüel prensiplerin, dış âlemdeki davranışlarımıza uygunluğuna da dikkat etmek zorundayız. Çünkü kurulduğu andan itibaren M.:luk, insanlık meselesi ile uğraşır ve insanın toplum içindeki tutumunu ve görevini tespit etmek ister. Ama bir insan, önce kendini anlamalıdır. Akıl ile kuvvetini kullanıp, güzellikler yaratmaya çalışan bir M.:, önce bilgi sahibi olmalıdır. Çünkü bildiği oranda "hürdür". Bilmeyen insan hem hür olamaz, hem de hürriyeti kötüye kullanan kişi haline gelir. Şu hade bilgili bir M.:, öyle bir insandır ki, isteyeceği bir şey, zaten görevin kendisine yüklediği şey olacaktır. Görev sınırları dışında kalmış şeyi isteyen bir kimse için, ümit elbette olmayacaktır.

M.:luk artık bir ilim haline gelmiştir. Kendi terminolojisi, kendi prensipleri, kendi tarihi ve düşünüş tarzları vardır. Bu mesleğin fikirlerini bilmek ve anlamak, bizim görevimiz olmalıdır. Önce bilmeliyiz ve sonra düşünmeliyiz çünkü az bilen, az da düşünebilir, M.:luk salt duygu işi de değildir; bilgi, akıl ve mantık işidir. Yeni fikirler de üretmeye çalışmamalıyız, mesleği iyi anlamak ve uygulamayı eksiksiz yerine getirmek, başlıca kaygımız olmalıdır. Böylece M.:luğu doğru yorumlamak dahi, yazılı olmayan kurallar öğretisi içine girmektedir. Onları

anlayarak, yaşantımızın her kesitinde uygulamak ve bir yaşam şekli haline getirmek ise, kendimizi tanımak ve gerekli iradeyi göstermekle mümkün olacaktır.

SONUÇ

M.:luğun, özellikle yazılı olmayan kurallarıyla yaşayarak bugüne kadar geldiğini, bundan sonra da bu şekilde devam edeceğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Hiç unutmamamız gereken husus, Spekülatif M.:luğun, şiddetle hissedilen bir ihtiyaçtan kaynaklandığı ve bu ihtiyacın da insan sevgisini yaratmak için her türlü etkiden arınmış hür aklın egemenliğinin sağlanması isteği olduğudur. Amaca ulaşmadaki sırrı ise, ancak kendi içimizde keşfedebiliriz. Bu, öz çalışmayı gerektiren bir iştir. Yazımın sonunda şunu düşünüyorum: Yazılı olmayan kuralları, yazarak tanıtmak mümkün olabiliyor. Fakat yazılamayan, ifade edilemeyen, içimizdeki evrenleri nasıl öğreneceğiz? Asıl inisiyasyon bu değil mi? Sokrat'ın dediği gibi "kendini tanı, kendini öğren" sözü, sırları keşfetmede bir metod olabilir. Ritüel de bir yol gösteriyor: "Arasıra düşünceye dalarak vicdanımızın sesini dinlemeli ve böylece, düşüncelerimizin bizim Hakikatimize doğru yükselmesine yardımcı olmalıyız." Ben bütün KK.:ime sesleniyor ve diyorum ki; Bu mesleğin mensubu olduğunuz için sevinmeli ve mutlu olmalısınız. İçinde yaşadığımız dünya, bu mutluluğu daha da yücelten olaylara sahne olmaktadır. Giderek bu mesleğe olan ihtiyacımız daha da kuvvetlenmektedir. Eğer idrak edebilirsek, dayanma gücümüz artacak, tuğlalar arasındaki harç, çok güçlü hale gelecektir. Bu harcın kuvvetlenmesinde, hepimiz anladığımız kadarıyla katkıda bulunurken, usulden ayrılıp, Albert Pike K.:in uyardığı gibi, cenneti tek başımıza da aramamalıyız. Çünkü cennete tek başına gitmek isteyen, cennetin yolunu zor bulur.....

İki bölüm halinde kaleme aldığım "yazılı olmayan kurallarımız" ile, mesleği doğru anlamaya çaba gösteren bir K.:ininiz olarak, içinde bulunduğumuz disiplinin ve onun doğal sonucu, davranışlarımızın ve K.:ilik ilişkilerimizin nasıl olması gerektiği hususunda bir ışık yakmaya çalıştım. Bu çalışma, KK.:im tarafından küçük bir ışık olarak dahi kabul edilirse, önce kendimize sonra da topluma karşı görevlerimizi tespit etmede doğru yolda olduğumuzu ve genç KK.:imin, göz kamaştırıcı "o büyük ışığı" yakmalarında yardımcı olduğumu düşünme fırsatını bulacağım.

Masonu ve Masonluğu tanımada, bütün dileklerimizin yerine getirilmesinde, bizi aklın ve hakikatin yolundan ayırmamasını, E.U.M.dan samimiyetle diliyorum.

ÖNEMLİ BİR MASONİK BELGE

Tamer AYAN

Masonik belgeler, Masonluk tarihinin açıklamasında ve gerçeklerin ortaya çıkmasında büyük önem taşıyan kanıtlardır. Son zamanlarda, doğal olarak yavaşlaşsa bile, ortaya çıkan her yeni belge Masonluğun karanlıkta kalmış bir köşesini aydınlatmakta ve doğruların ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır. Örnek olarak, 1726 yılında yazılmış olmasına rağmen 1936'da bulunan Hiram Efsanesinin kaynağı ve kökeni hakkında klâsik görüşten farklı savların doğmasına neden olmuştur.

Graham Elyazması ile aynı döneme ait olan; yaklaşım ve içerik yö-

nünden benzerlikler taşıyan iki İngiliz belgesi Masonik kapsam-ları yönünden çok ilginçtir. Bunlardan birincisi, 1725'de William Wilmot tarafından BlindKey'de basılan **"The Whole INSTITUTIONS of FREE-MASONS OPENED"** ikincisi 1726'da basılan **"THE GRAND MYSTERY LAID OPEN or the FREE-MASONS"** adlı belgelerdir. Yazı başlığı yönünden ikinci belge daha önemlidir.

Spekülâtif Masonluğun başlangıcı sayılan Londra Büyük Locasının 1717'de kuruluşundan ve ilk Anayasanın 1723'e yayınlanmasından itibaren, 1738'deki

ikinci Anayasaya kadar geçen süreç, resmî Masonik yayınlar yönünden kısır bir dönemdir. Bu dönemde, yeni ortaya çıkan samsasyonel bir kuruluş olması nedeniyle kamuoyunun dikkatlerini üzerine çeken Masonlukla ilgili olarak; doğru yanlış haberler, gayriresmî belgeler, suçlamalar, taşlamalar, eski elyazmaları, hicviyeler ve ifşaatlar furya hâlinde yayınlanmıştır. Dönemin basın yayın organları, kamuoyunu bilgilendirme görevlerinin yanında: bir yandan da, halk nazarında merak uyandıran ve popüler bir niteliği olan Masonlukla ilgili her türlü habere yer vererek tirajlarını yükseltmişlerdir. Nitekim, özellikle Masonik ifşaat kitaplarının çok sayıda baskı yapması bu savı doğrulamaktadır. Yani, Masonluk üzerine, yanlış bile olsa, yayın yapmak adeta bir geçim kapısı olmuştur. Aynı, günümüzdeki gibi...

Bu süreçte yayınlanan belgelerden bazıları, spekülâtif Masonluk tarihinin özellikle erken dönemlerini aydınlatan gayriresmî kanıtlar niteliğindedir. Bu belgelerin en ünlüsü de, hiç şüphesiz. **Samuel Pric-hardt**'ın 1730'da yayınladığı **Masonry Dissected** adlı ifşaat kitabıdır. Bu belgenin en önemli özelliği, gayriresmî de olsa, Spekülâtif Masonluğun üç dereceli ilk ritüeli olması ve Hiram Efsanesine ilk defa yer vermesidir. Bu belgenin Türkçesi, **Celil LAYIKTEZ K.** tarafından **Mimar Sinan Dergisi**'nin 1992 yılı

na ait 83. sayısında yayınlanmıştır. Masonik ritüellerin yöntem ve içerik olarak tarihsel evrimini araştırmak isteyenler için, yararlı ve çok değerli bir kaynak girişimdir.

Zaten, Masonluğun tarihi gelişiminin objektif olarak incelenmesi açısından, resmî yayınlar kadar; yarıresmî, gayriresmî ve hattâ antimasonik belgeler de önemlidir. Hepsisi de, ayrı ayrı araştırılmalı ve değerlendirilmelidir.

Yukarıda bir nebze değinilen ve aşağıda bir bölümü aktarılmış olan eski Masonik belge, yine aynı döneme ait ifşaat yayını olmasının yanında, İslamî inanç yönünden de çok ilginçtir. İşlenen konuyu saptırmamak için, belgenin tümüyle ilgili bilgiler verilmemiş ve sadece konuyu ilgilendiren bölümü verilmiş ve yorumlanmıştır.

Bu önemli Masonik belge, yukarıda açıklandığı gibi:

THE GRAND MYSTERY

LAI D OPEN

or the FREE-MASONS

Signs and Word Discovered

adıyla, İngiltere'de 1726 yılında basılmış olan tek sayfalık bir yayındır.

Belgenin orijinali müteveffa A.M. Broadley K.'in koleksiyonunda 66 numarayla kayıtlıdır. Ayrıca, **Ars Quatuor Coronatorum**'un 1937 tarihli 50. ciltinin 16. sayfa-

sında H. Poole K.: tarafından yayınlanmıştır.

Belgenin ilgili bölümünün tanıtılmasına gelince; üçüncü paragrafındaki soru cevaplar arasında:

* **What is God called ?**

Laylah Illallah, which is there is no God but God.

* **Who was the first Maason ? Laylah Illalah.**

* **Who invented the Secret Word ?**

Checchhabeddin Jatmouny.

* **What is it?**

It is a Cabalistical Word composed of a Laatter out of the Names of Laylah Illalah as mentioned in the Holy Bible.

ifadeleri islâmî açıdan çok ilgi çekicidir.

Basımı 1726 tarihine kadar gerilere giden bu Masonik ifşaat belgesindeki kateşizm Türkçe yorumlanmaya çalışırsa çok ilginç sonuçlar ve varsayımlar ortaya çıkmaktadır.

Birinci soruda, Hristiyanî teme üzerine kurulan fikrî bir üst yapı kurumu olan Masonluğa ait gayriresmî de olsa önemli bir belgede. Allah'ın adının İslâmî inancın en yalın mottosu olan **Lâ İlâhe İllallah** Kelime- Tevhid'i ile verilmesi ve anlamının **Allah'tan başka tanrı yoktur** şeklinde açıklanması fevkalâde

ilginçtir. Tabii, aslında, "There is no God but God" yerine "There is no God but **Allah**" ifadesi daha doğru ve anlamlıdır. Kelime- i Tevhit, **Allah'ın Birliğine inanmayı** açıklayan, dolayısı ile bütün inananları ve Kitap Ehli'ni bu ülkü etrafında birleştiren etik-monoteist dinler için evrensel boyutta bir inanç formülü niteliğindedir. Bu formül, düzenli Masonluğun bir **Yüce Kudret** (Suprem Being)'e inanç ilkesiyle de bağdaşır.

İkinci soruda, ilk Masonun, yine Kelime-i Tevhid anılarak. Allah olduğu belirtilmektedir. Bu kabul, Hristiyanî daha doğrusu Kalvinist kaynaklı **Evrenin Ulu Mimarı** kavramı ile de bağdaşmaktadır. İlk Mason, antik lejander Masonluk ve erken spekülâtif tezlere göre, Tanrı'dır. Çünkü, evreni ve dünyayı yaratarak tasarımdan eyleme dönüşümü sağlamıştır. Bu işlev, özgün bir Masonik nitelikler ve tanrısalıdır.

Üçüncü soruda, **Kutsal Kelime'nin** bulucusu uolarak verilen **Checchhabeddin Jatmouny** bir Müslüman (Arap veya Hint) adına benzemektedir. Bu muhtemelen özel isim, **Şehabettin Yatmûnî**, Şehabettin Catmûnî, Şeyh Şehabettin Yatmûnî, Şihâb-al Dîn Yatûnî şeklinde okunabilir. Bu nedir? İnsan adı mıdır veya sadece bir terim midir? Şayet insansa bu kişi kimdir? Acaba, Masonluğu etkileyen tampliyelerin Kudüs'de bulundukları sırada temas ettikleri ve saygı duydukları heretik islâm

(Dürzî veya İsmailî) tarikat önderlerinden biri veya bir mutasavvıf olabilir mi? Yoksa, Tampliyelerin sıkıfıkı olup Müslümanlara karşı işbirliği yaptıkları, İsmailî-Sabbahîye (Haşhaşın veya Assasins) kolunun lideri, **Old Man of the Mountains** (Dağların ihtiyarı) ve **Sheik-al-Jabul** (Dağ-ın Şeyhi) adını tak-tıkları **Hasan Sabbah** mıdır? Yoksa, gerçek insan ismi olmayıp, İslâm'ı tarikatlara ait şifleri bir kelime veya parola mıdır?

Dördüncü soru-cevap biraz daha karışıktır. Çünkü, bu ismin, **Kitabı Mukaddes** (dikkat, Kur'an değil)'te geçen **Lâ İlâhe İlallah**'ın (Allah'ın) adlarından (**Esmâ'-yi Hüsnâ'dan**) alınan birer harfle oluşturulan **Kaba-listik** (Musevî mistizmine ait) Kelime olduğu açıklanmaktadır. Böylece, aynı cümlede, Musevî (Kabbala), Hıristiyan (Kitabı Mukaddes) ve **İslâm** (Lâ ilâhe İlallah ve esmââ'-yi Hüsnâ] inançlarına ait üç ayrı kavram bir araya getirilerek olgu, düzenli Masonluğun evrensel inanç ilkesi asgarî müşterekinin Semitik dinler yani **İbrahim Geleneği** açısından somut bir göstergesi midir?

Açıklanan bu belge, Masonluğun, iddia edildiği gibi, sadece is-

railiyat'tan değil; sünnî veya heterodoks islâmî inançlardan da, esinlenmiş ve hattâ etkilenmiş olduğunu kanıtlamaktadır. Bu belge, 1735'li yıllardan itibaren Osmanlı İmparatorluğu sınırları içindeki (İzmir ve Halep gibi) yabancı obediyanlara bağlı Localara Müslüman Türklerin tekris edilme gerekçesine de inanç faktörü yönünden açıklık kazandırmaktadır. Ayrıca, 1738'deki ikinci Anayasanın inançla ilgili bölümünde açıklanan "Masonların, inançsal yönden sadık birere Noaşit olmalarının yani Nuh peygamberin kanunlarına uymalarının yeterli olacağı" şeklindeki ilke için bir hazırlık ve altyapı nitelgi taşımaktadır. Masonluğun Hıristiyanlıktan uzaklaştığı suçlamaları ve 1735'de Papa'nın Masonluğu afaroz etmesinin sebeplerinin arasında, bu gibi diğer dinsel ve inançsal etkileşimlerin varlığı da söz konusudur.

Yukarıda, sadece bir bölümü aktararak tanıtılmaya çalışılan bu önemli belge, bu konuda daha derin araştırma, Masonik araştırma yapmak isteyenler için çok değerli bir kaynak ve başlangıç niteliğindedir.

BULGARİSTANDA VE POLONYADA MASONLUĞUN YENİDEN NUR'A KAVUŞMASI

Derleyen: **Falih ERKSAN**

BULGARİSTAN :

Masonik geleneklere ötedenberi bağlılığı ile bilinen Bulgaristan'da Masonluğun uzun bir aradan sonra yeniden Nur'a kavuşması için geçen sene İvan Woinoff K. tarafından önemli ve gerekli kimselerle münasebetler kurulmaya başlanmış, uygun mahallerde konferanslar verilmiş olup bazı kamu görevlileri ile temaslar yapılmış idi. Bu gibi görüşmeler sonradan Bulgar Gazetecileri cemiyetinin neşir organı olan "P O L G E D" adındaki günlük gazetede neşredildi. Bu suretle Masonluk'un anlamı genel olarak oldukça geniş bir halk tabakasına, özellikle de Bulgaristana sunulmuş oluyordu.

Bunun sonucu olarak ta bilhassa Sofyada bu konu ile yakinen ilgi duyanların miktarı günden güne artmakta olduğu müşahade edilebiliyordu.

1992 senesinin Mayıs ayının 29 unu 30 una bağlayan günlerde artık zemin ve zamanın olumlu hale geldiği anlaşıyordu.

Almanya'da Münih şehrindeki "Lessing" Locasının daveti üzerine Sofyadan yedi harici (aday) Münih'e hareket ettiler.

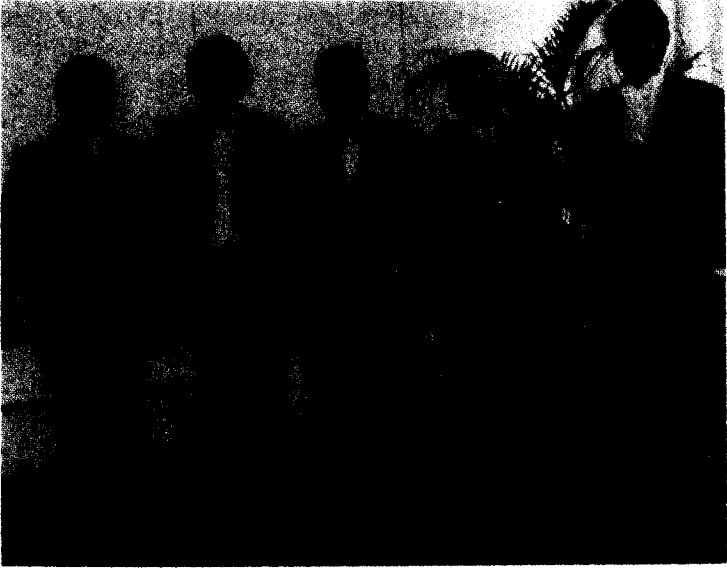
Ozellikle bu merasim nedeniyle Ritüellerde tekris için gerekli olan pasajların Bulgarcaya çevirisi yapıldıktan sonra bu yedi namzedin "Lessing zum flammenden Stern" adındaki Locada muhteşem bir merasimle tekris yapılarak Nur'a kavuşmuş oldular. (bak. resim 1)

Resim : 1

Soyfa'ya olan uzaklık ve diğer buna bağlı durular gözönünde tutularak bu yeni cırak Masonlar ertesi gün Kalfalığı geçirilmişler ve bunlardan dördüde ayrı bir merasimle Üstad'lığa yükseltmişlerdir. Böylelikle Batı Almanya BL. sı Kaymakamı Muhterem Kurt Schoof K., Güney Bavyera B.Ü. Temsilcisi Muhterem Willi Drach K., Avrupada yaşamakta olan Bulgar KK.ler ve diğer Kardeş Localardan katılan ziyaretçi KK. lerle birlikte K.Zinciri teşkil edilmiş oldu. Hollandak'nın Leiden şehrindeki "La Vertu" Locasından Luis Alink K. in ziyaretçi olarak bu toplantıya katılmasıyla da devletler hudutlarını aşan masonik bağlılık kanıtlanmış oluyordu. Luis Alink K., yeni Bulgar KK.lere yakın zamanda tamamlanmak üzere olan çalışma Mâbetleri için gerekli olan tarihi masonik âletleri armağan etti. (bak. 2 resim)

Bulgaristan'daki toplantı Mahalli ve Locaların tesis ve tefrişine başlamak üzere maddî ve aynî malzemeyi havi olarak, Bulgar kardeşler bir kaç gün daha Münih kentinde kaldıktan sonra Bulgaristana avdet ettiler. Yardımlar, Almanya Birleşik Büyük Locası, Hür ve Kabul Edilmiş Almanya Büyük Locası (AFu.AM), "Lessing" Locası ve önemli miktarlarda ayrı ayrı yine Lessing Locası Kardeşleri tarafından yapılmıştır. Bu arada da Bulgaristanda Sofyada Mâbet yapımına uygun bir yer temin edilmiş bulunuyordu. Böylece Bulgaristanda Masonluk'un yeniden uyandırılma ve Kuruluş girişimleri için temeltaşının konmuş olduğu, ve esas Çalışmalara başlama durumuna gelinmiş oluyordu.

Resim : 2

16 Ekim 1992 tarihindeki müşterek bir çalışmada "Lessing" Locasının iki Bulgar harici'nin daha tekris töreninin yapılması plânlanmış olup, bunlarla birlikte halihazırda "Lessing" Muh. Locasının üyesi bulunan Bulgar KK. ler kendi Vatanlarında Masonik yaşamlarına kavuşmaları doğrultusunda Konsekrasyon töreninin 24 Ekim 1992 tarihinde Sofya'da yapılması kararlaştırılmıştır.

Bu merasime Birleşik Alman Büyük Locası en Muh. Büyük Üstadı Rainer Schicke K.e refakat edecek olan "Lessing" Locası Kardeşleri ile birlikte Sofya vâdisinde "Sabahgüneşi" adıyla yeni bir Loca nur'a kavuşacaktı. Bunu takip eden 1. Derece çalışmada ikinci Dünya Savaşından sonra ilk defa olarak Bulgaristan topraklarında Bulgar haricîlerin tekrisleri icra edildi. Bundan sonraki hafta içersinde Sofyada Tahsisi yapılan yeni Mâbed'de 3. derece bir çalışmada Üstad derecesine yükselme merasimi öngörülmüş bulunuyordu.

Bu merasim münasebetiyle "Lessing" Locası KK.leri hemşirelerle birlikte bir hafta kalmak üzere Sofya'ya bir seyahat tertiplemişlerdir. Bu merasime katılmak isteyen diğer Localardan KK.de davetli olup Münich'de bulunan İvan Woinoff K.e müracat edebilecekleri bildirilmişti. (Tel, 089/ 886110),

Masonik Fikir ve düşüncüler eski Demir Perde Gerisi ülkelerinde kısa zamanda büyük ilgi görmeye başlamıştı. Bulgar Kardeşlerimiz de Al-

mayadaki Loca çalışmalarından ve camiamızın hedef ve geleceğinden çok duygulanmışlardı, zira bu gibi toplantılar bu güne kadar Sosyalist Sistemlerce kendileri için yasaklanmış bulunuyordu.

Bu yeni Kardeşlerimize çalışmalarında cesaret, Masonik hedeflere ulaşmalarında şevk ve gayret ve bu yolda rastlayacakları engelleri aşmada sonsuz başarılar dileriz.

POLONYA

7 Aralık 1991 tarihinde "Dünyadaki Muntazam Büyük Locaların Büyük Üstadları ile Büyük Sekreterleri" Varşova'daki "K O P E R N İ K" Locasının Üstadı Muhteremi TADEUSZ GLIWIC K. tarafından gönderilen bir davetiye ile Varşovadaki Millî Büyük Locanın 27 Aralık 1991 tarihindeki "Uyandırma" merasimine katılmaya davet ediliyorlardı. Davet mektubunda "Kopernik" Locasının 1920'de kurulduğu ve bunu takiben de Polonya Millî Büyük Locasının 1 Ekim 1920'de reorganize edildiği belirtiliyordu.

(Diğer bazı Mason tarihçileri ise bu tarihi 1 Ekim 1991 olarak belirtirler ve Locanın bir araya gelmesi ile P O L O N Y A Büyük Locasının teşkil edildiğini kaydederek.) Aynı mektupta bu Localar ikisinin 7 Aralık 1921'de uyandığı'nda ifade edilmektedir. Sözü geçen mektup bu üç Locanın Üstadı Muhteremleri tarafından imzalanmıştır. 24 Ocak 1992 tarihli bir mektupla ise, Bu Komisyonun Sekreterine Büyük üstad Tadeusz GLIWIC K. tarafından bir mesaj gönderilerek, Polonya'daki Hür Masonluk tarihi hakkında bilgi veriliyor ve yukarıda sözü geçen 3 Locanın 27 Aralık 1991 tarihinde Varşova'da bir araya gelerek Polonya Millî Büyük Locasını reorganize ettiklerini ve isimleri teker teker bildirilen Büyük Loca görevlilerini seçtiklerini duyuruyordu. Böylelikle TADEUSZ GLIWIC K. Büyük Üstad olarak, Klemens ALEKSANDROWICS K. ise Büyük Sekreter seçilmiş oluyordu.

Polonya Büyük Locasının adresi ise şöyle:

ULICA LEKARSLA 19

00-610 WARSAW. POLAND

Polonya Büyük Üstadı TADEUSZ GLIWIC K., Polonya Büyük Locası'nın reorganizasyonu sırasında yardımcıları dolayısıyla İtalya B.L. üyelerinden ve uluslararası Masonluk âleminde çok iyi tanınan Elvio SCIUBBA Kardeşe teşekkür ediyor. Bizde Polonyalı Kardeşlerimize başarılar diliyoruz.

Alman Mason Dergisi HUMANİTAET ve
MASONİK WEEK Dergilerinden

EBEDÎ MAŞRIKDA YAŞAYANLAR TÜRK MASONLUĞUNDA SÖNMEYEN BİR MEŞ'ALE: ÂLİ PAŞA

Necip NESAR

Osmanlı tarihinde sadrazam olmuş, büyük devlet hizmetlerinde bulunmuş 15'den fazla Ali Paşa var. Ancak bir tane Ali Paşa var. Aslında esas adı Mehmet Emin olup 1829 yılında Divanı Hümayun kalemünde kendisine Mahlas olarak Ali adı verilmiştir.

Ali Paşa, Tanzimat devri sadrazam ve diplomatlarından olup büyük bir devlet adamıdır. 1846-1867 yılları arasında yani 21 yıl içinde 5 defa sadrazamlık, 8 defa da dışişleri bakanlığı yapmıştır.

Abdülmecit devrinde, Koca Reşit Paşa'nın Konağı, fikir yönüyle bir okul gibi idi. Ziya Paşa, Mihtat Paşa, Ahmet Vefik Paşa gibi Ali Paşa'da bu okulda nur ve ziya almıştır.

Ali Paşa'nın, 1835'de Ahmet Fethi Paşa ile gittiği ve 1.5 sene kaldığı Viyanada, Fransızca'yı çok iyi derecede öğrendiğini görüyoruz. 1839'da Koca Reşit Paşa ile Londra'ya giden Ali Paşa, kendini yetiştirmek hususunda büyük gayretler gösteriyor. 1852 yılında Reşit Paşa'nın yerine sadrazam olmayı uygun görmüyor; ancak padişah Abdülmecidin ısrarı ile 38 yaşında sadrazamlığa getiriliyor. Yapılan törenden çıkınca da Reşit Paşa'nın Balta limanındaki yalısına giderek ilk ziyaretini yapıyor. Böylece büyük bir kadirşinaslık örneği verimsiz oluyor.

Koca Reşit Paşa tekrar sadarete gelince, Ali Paşa'yı da hariciye nazırlığına tayin ediyor.

Ali Paşa, 1855'te ikinci; 1858'de üçüncü; 1861'de dördüncü; 1867'de ise, beşinci defa sadrazam oluyor.

2 Eylül 1866'da Girit isyanı başlıyor. Asiler, Yunanistan'a katılmaya hazırlanıyorlar. Devlet, kırkbin asker ile birlikte mesele'nin halli için Ali Paşa'yı da Girit'e gönderiyor. Ali Paşa, adanın büyük kısmında sulh ve sükunu sağladıktan sonra ada halkına bir çeşit özerklik tanıyarak, adanın Yunanistan'a katılmasını, önlemede büyük bir başarı sağlıyor. Ali Paşa, yurt içinde de büyük hizmetler görüyor: Vilâyet-Sancak-Kaza-Nahiye teşkilâtını kurarak Türkiye'de demokrasi'nin ilk harcını koymuş oluyordu. Ali Paşa'nın değerini, Batı Macaristan Kralı François Joseph, Sultan Aziz'i ziyaret için geldiği İstanbul'da Ali Paşa'nın yalısına giderek yaptığı özel ziyaret ile Paşa'nın uluslararası değerini anlatmak istemiştir.

Napolyon'un: "Ali Paşa gibi bir hariciye nazırım olsaydı", dediği de bir gerçektir. Başvekil Bismark, Paşa'nın siyasi notlarını yazarken kullandığı yazı takımını 300 liraya satın aldırıp müzeye koydurmuştur.

Ali Paşa, 7 Eylül 1871 yılında 56 yaşında iken Bebek'teki yalısında ebedî maşrika intikal etmiştir. Osmanlı İmparatorluğunun yoluna nur ve ziya saçmış, onu aydınlatmış olan Ali Paşa, ailesine borçtan başka bir şey bırakmamıştır (M.S. 9 - S. Arıç). Süley-

maniye camiindeki kabrinde ebedî uykusuna dalan bu büyük Türk Masonunu, sevgi ve hürmetle anıyoruz.

Ancak, Türk Masonluk Tarihinde, bu büyük Türk Masonunun hangi tarihte, hangi locada tekeris edildiği, Masonluğa ne gibi hizmetler ettiğine dair pek bilgi edinemiyoruz.

Kanımca, tarihimizdeki bu büyük Türk Masonlarının, memlekete, insanlığa ve masonluğa yapmış oldukları hizmetleri araştırmak, Masonluk tarihini daha iyi tanımak hepimizin masonik görevi olmalıdır. Bu görev doğrultusunda Abdurrahman Erginsoy, kardeşimiz: "Eski büyük üstatlarımızdan Kemalettin Apak'ın Ana çizgilerle Türkiye'deki Masonluk Tarihi" adlı kitabın çoktan tükendiğini ve yenisinin basılmadığını: bu kitaba ilâve edilen bazı belgelerle Fikret Çeltikçi kardeşimizin "Tarih Notları" kitabı'nın yayımlandığını; bunun dışında da başkaca kitap olmadığını; yalnızca, bu kitap ile genel masonluk üzerine yazılmış bazı yazıların, yegâne kaynak olmaya devam ettiklerini, haklı olarak belirtiyor.

Suha Umur Üstad'ımız, Belgeler hakkında'ki yazısında (M.S. 67, arşivimizde pek çok belge olduğunu İttihat ve Terakki'nin ileri gelenlerinin hemen hepsinin mason olması sebebiyle, Meşrutiyet'ten sonra İstanbul'da çıkan gazete ve mecmualarda Masonlukla ilgili pek çok yazının bulu-

nabileceğini, eski Türkçe, Fransızca ve İngilizce olan bu gazetelerin taranmasının çok faydalı olacağını; yazarları arasında, Rıza Tevfik, Ebuzziya, Şeyhülislâm Musa Kâzım efendi gibi kimsele-
rin de bulunduğunu belirterek bu makalelerin Türk Masonluğunun tarihini aydınlatacak belgeler olabileceğini anlatıyor. Ve Nurettin Çelebi K., bir yazısında: "Levis'in Raporunda, Belgrad'ta 204 üyeli Ali Koç adlı bir mason locası olduğunu; Başkanının da Türk Mehmet Sait İsmail olduğunu ifade ettikten sonra Türkiye'deki Hür Mason localarının kurucusu Türk Ali olup üyeleri arasında, Babıâlinin büyük

bir bölümü vardır; Kurucuları Sultanın kardeşidir; Ve (Reşit ve Ali Paşalar Loca üyeleridir) şeklinde yazıldığını" detayları ile anlatmaktadır (M.S. 65). Bu yazı ile Ali Paşa'nın Mason oluşu ile ilgili ilk bilgileri almış oluyoruz. Bu kısa inceleme çalışmamın sonunda, Masonluk tarihini daha iyi tanıyabilmek için en azından mevcut yayınları okumamızın; eski yazı ve lisan bilen kardeşlerimizin bu konularda ilmi araştırmalar yapmalarının, önde gelen Masonluk görevlerimizden olduğu hususunu sevgi ve hoşgörülerine sığınarak sevgili KK., hatırlatmak istiyorum.

"SÖZÜM SEVGİ ÜZERİNE"

Orhan AKIŞIK

Sözüm, varlığımızın ayrılmaz parçası sevgi üzerine. Sevgi, kutsal bir duygu: insanı diğer canlılardan ayıran en önemli niteliklerden biri: karşımızdakiyle tekvücut olma. Bütünleşme hali: yazılarımıza, konuşmalarımıza giren sihirli sözcük: insanları, toplumları birbirlerine bağlayan güç: önyargının yer almadığı, bilgiyi, ilgiyi, anlamayı, saygıyı, gönül yüceliğini sinesinde saklayan yüce duygu: yaşamın özü.

Birine sevgiden ne anladığını sorsak, büyük bir olasılıkla onu, yukarıda sözünü ettiğimiz tümceler yardımıyla açıklamaya çalışacaktır. Sevgi üzerine bu kadar farklı tanımlama bizi, ilk bakışta bir şaşkınlığa düşürebilir. Fakat, şaşırmayalım: bu, herşeyden önce sevginin zenginliğinden, her eylemimizde, edimimizde, davranışımızda sevgiyi aramamızdan kaynaklanıyor. Bu kadar farklı ifade tarzı bize, sevginin tek bir tanım içine sığdırılabilecek donuk bir kavram olmadığını, özünde dinamizmin yattığını gösteriyor.

Bu yazının konusu, sevginin çeşitli tanımlarını vermek, bunlar arasındaki ilintiyi ortaya koymak değil. Zaten, bu tür çalışmalar yeterince mevcut. (1)

(1) Aydınlar, H. (1976), S. 56ff., Benazus, H. (1984), S. 1ff., Fromm, E. (1984). S. 52ff.

Benim öteden beri ilgimi çeken tek bir kavramı, ya da olguyu incelemekten ziyade birden fazla kavramlar, olgular arasındaki ilişkiyi tartışmak; birbirlerinden ayrıldıkları, birbirleriyle birleştikleri noktaları irdelemek. Çalışmaya bu düşünce hâkim oldu; her ne kadar sözümün sevgi üzerine olduğunu söylediysem de, konuşmanın konusu sevgi kavramının taş sembolizmasına göre yorumu oluşturuyor.

İncelemeye konu olan dönemler, Antik Çağ ve Rönesans Hümanizmi. Her iki dönem de, konu açısından büyük önemi haiz; bu dönemler. insanın insan olmanın bilincine vardığı, kendini olumlu ve olumsuz yarılarıyla tanımaya başladığı ve buna bağlı olarak ta evren ve toplum içindeki yerini sorgulamaya başladığı dönemler.

İnsanı doğadaki diğer canlılardan ayıran en temel niteliklerden biri, dünyaya bir takım ham, biyopsişik yeteneklerle gelmesidir. (2) Bu, insanın doğaya olan uyumunu bozan, yaşamını sürdürebilmesi için arayışlar içine iten önemli bir olgu. Hayvan için, bu söylediklerimiz geçerli değil: zira o, doğumundan ölümüne değin her eyleminde doğaya uyumlu olan bir varlık. Doğuştan sahip olduğu yetenekler, yaşantısını sonuna kadar sürdürmeye yeterli. Akıl ve bilincin hayvanlarda olmasının temel nedenlerinden biri de bu olsa gerek.

işte, insanın doğuştan ham yeteneklere sahip oluşu, yapısına hâkim olan karşıtlıklar onun mücalecisi ruhunun özünü oluşturmuştur. Günümüzden yaklaşık 50.000 yıl önce ortaya çıkan bugünkü insanların atası olarak adlandırabileceğimiz Homo Sapiens, yaşamını sürdürebilmek için gerekli taşın aletler yapımına hemen başlamış; ancak bu taşta kendini görebilmesi, pürüz ve eksikliklerinin bilincine varabilmesi, günümüzden yaklaşık 2800 yıl önce gerçekleşmiştir.

Antik Çağa gelinceye kadar geçen dönemlerin konumuz açısından özelliği, insan varlığına akıl ve bilincin eseri olan eşitlikçi, evrensel bir sevginin hâkim olmayışıdır. Bu dönemde sözkonusu olan anne sevgisi, cinsel sevgi ve doğa-üstü güçlere duyulan sevgidir.

Antik çağ, insanoğlunun ham taşta kendini görmeye başladığı bir çağ. (3) insan felsefesinin incelemeye başlaması, bu dönemin düşünsel eylemine damgasını vuruyor. (4) Bu dönemin tartışma konuları insanın varlığı, edremleri ve toplum içindeki görevi üzerinde yoğunlaşıyor. Düşünürler, sözünü ettiğimiz ham yeteneklerin ne şekilde olgunlaşabileceği üzerine kafa yoruyorlar. Mesleğimizin terminolojisi içinde ifa-

(2) Mengüşoğlu, T. (1988), S. 44f.

(3) Höpfner, A. (1988), S. 247ff., Lennhoff, E., Posner, O. (1932), S. 1510., Yolaç, S. (1990), S. 55ff.

(4) Zekiyan, B. (1982), S. 54.,

de etmek gerekirse, ham taşın eksikliklerinin nasıl giderilebileceğinin irdelendiği bir dönem, Antik Çağ.

Söz konusu eksiklikler, pürüzler hemen hemen birbirinin aynı; hepsini ortak bir payda altında birleştirmek gerekirse sevgi eksikliği olarak adlandırabiliriz.

Sokrates, insanı sevgiye ulaştıran en büyük erdemin kendisini tanıması olduğunu söylüyor. Nedir insanın kendini tanıması; insan niçin kendini tanımalı, bilmelidir?

Bu soruya vereceğimiz yanıtın, sevgi kavramının incelenmesinde önemli yer tuttuğu kanısındayım.

Kendimizi tanımamız, bilmemiz eksikliklerimizin, önyargılarımızın, ilgisizliğimizin, bilgisizliğimizin bilincinde olmaktır. Bu açıdan bilgi, Sokrates'e göre bir erdemlilik tir. (5)

Sokrates'in metodunu "Birtakım sorularla, verilen bir konu üzerinde karşısındakinin bilgisizliğini ona göstermek, buna onu inandırmak, dolayısıyla kişiyi kendini incelemeye, benliğindeki iyilik, erdem tohumlarını bulmaya çağırmak: böylece benliğini taramak, kendinin derinliklerini deşmek yoluyla kişiyi iyilik ve erdemin bilgisine yöneltmek" (6) biçiminde açıklayabiliriz.

İ.Ö. 384-322 yılları arasında yaşayan Aristoteles ise, asıl önemli olan bilgi değil aksiyondur, diyor. Bir başka deyişle, önemli olan erdemin bilgisine değil, kendisine sahip olmaktır. Erdeme sahip olmamız, erdemli davranmamızı gerektirir. Aristoteles'e göre, erdeme ancak öğrenme, sürekli bir çaba, çalışma ve alıştırmayla ulaşabiliriz. (7)

Nedir bu çaba ve çalışma?

Bu çaba ve çalışma eksiklerimizin, hatalı davranışlarımızın bilincine varıp, bunları gidermek için ham taşımızı yontma çabası ve çalışmasından başka bir şey değildir. Şu halde, temelinde öğrenme, çalışma ve çabanın yattığı erdemin bir sanat olduğunu söyleyebiliriz.

Sokrates'in çağdaş Konfüçyüs, erdemin insanın atalarına olan saygısından, ana- babasına duyduğu sevgiden, görev bilincinden, dostlarına karşı sadakatinden, çevresindekilere iyilik yapma arzusu taşımasından ve insanları sevmesinden oluştuğunu ileri sürüyor. (8) Tüm bu

(5) Hançerlioğlu, O. (1978), S. 202ff

(6) Zekiyan, B. ebenda, S. 54

(7) Biran, K. (1964), S. 82f.

(8) önce. G. (1986), iS. 66ff., Tarhan, T. (1978), S. 60ff.

niteliklerde sevgiyi bulmak olanaklı. Bu nedenle, en yüce erdem sevgidir, demek yanlış olmayacaktır, kanısındayım.

Antik Çağın bir başka ünlü düşünürü Romalı Çiçero (İ.Ö. 106-43), bir "insan ülküsü"nden söz eder. Bu ülkü, verilmiş bir gerçek olmayıp, çaba ve çalışmanın bir ürünüdür. Çiçero, bu ülkünün bilgi, kültür, ahlâk, terbiye ve nezaket, kibarlık, iyilik, iyiniyetlilik, özveri, adalet, eliaçıklık ve arkadaş ruhlı olma özelliklerini içerdiğini söylemekle Yunanlı filozofların idealindeki, insan sevgisinin hâkim olduğu toplum tipine yaklaşır. (9)

Yaklaşık 1000 yıl süren. insanın evrende edilgen bir varlık olarak algılandığı Ortaçağın skolâstik, Tanrı-merkezci düşünce anlayışının son bulmasından sonra ortaya çıkan Rönesans dönemi, insan aklına Antik Çağdaki saygınlığını tekrar kazandıracaktır.

Bu dönemde ortaya çıkan Hümanizm düşüncesinin özünde insanı akıllı, sanatı, güzelliği ve yüceliği ile tanıyıp, varlığının derinliklerine inme çabası yatar. "Manetti için; insanın yüceliği, esasen onun çalışma gücünde ve yaratıcılığındadır; yapmak, üretmek, yeni bir şeyi ortaya koymak, hammaddeye biçim ve anlam vermek yeteneği... Çeşitli etkinlikleriyle insan, Tanrının yaratıp kendisine armağan ettiği bu dünyayı daha güzel, daha zengin, daha yetkin kılar. Böylece Tanrının yaratıcı sınırsız gücünden bir kıvılcım da yine kendi yarattığı olan insana sıçramış oluyor." (10)

Bu satırlar arasında sevgiyi bulmak hiç de zor değildir. Çalışma, yaratıcılık, yapma, üretme... Bunların hepsi bir çabanın, ilginin, özverinin, kısacası insanın ilişkide olduğu kimse veya nesne ile bütünleşmesinin, onda kendini görebilmesinin, bir başka deyimle sevgisinin sonucudur.

Temelinde sevginin yattığı bu yaratıcılık ve yapıp-etmeler yaşamın hem özdeksel hem de tinsel değerlerini kavramaktadır. İnsan yaratıcılığını ortaya koyup, üretirken yalnızca çevresinin değil, kendisinin de değiştiğinin bilincine varır. Bu, her şeyden önce insanın ürettiği, meydana getirdiği şeyle kendisi arasındaki etkileşimin bir sonucudur. Bu üretim sürecinde insan, yalnızca meydana getirdiği değerlere kendinden birşeyler katmakla kalmaz, aynı zamanda onlardan da birşeyler alır; düşüncesinin, entellektüel kapasitesinin, olaylara karşı bakış

(9) Zekiyan, B., *Ebenda*, S. 17

(10) *Ebenda*. S. 25

açısının değiştiğinin, ham taşının bir pürüzden daha arındığının farkına varır.

Şimdiye kadar ileri sürdüğümüz görüşler, sevginin tarihsel olduğu gerçeğini ortaya koyuyor; bu gerçeğin altında yatan temel neden ise, sevginin insanla ortaya çıkması; onun özünde yer almasıdır. Bu özelliği ile sevgi, insan varolduğu sürece de varlığını sürdürecektir. Öte yandan, sevginin tarihselliği evrenselliğini de beraberinde getirmektedir. Evrensellik sevginin bir ırka, bir ulusa ait olmayıp, tüm insanlığın ayrılmaz bir parçası olmasında ifadesini bulur. Amacımız evrensel sevgiye ulaşmak olmalıdır.

Sokrates ve Platon'un erdemlerin en yücesine, yani sevgiye ulaşmada en önemli yolun insanın kendini bilmesi gerçeğinden geçtiği; Aristoteles'in ise, insanın kendini tanımasının yeterli olmadığı, bunun yanı sıra benliğimizde yer alan tüm olumsuz yanların giderilmesi gerektiği; bunun ise, eylemle mümkün olabileceği biçimindeki düşüncelerini anımsayalım. Bu görüşler, bize hiç yabancı değil; Mesleğimizin öğretileriyle tam bir bütünlük içindeler. Tekris Töreninde Üs. Muh., müstakbel K.'e "olgunlaşabilmek için en başta gelen şey, açık yürekli olmak ve gerçeklerden korkmamaktır. Yanlışlarınızı, eksiklerinizi bilmeniz yetmez. Bunları açıklama yürekliliğini de göstermeniz gerekir... ilerlemenin birinci koşulu kendini bilmektir. Kendinizi biliniz." diyor. Evet, yanlışlarımızı, eksiklerimizi bilip, bunlar üzerinde çalışmaksızın olgunlaşmamız, olgunlaşmadan sevgi ve ulaşmamış olanaksızdır.

Gönlümüzde yaşadığımız, tüm eylemlerimizde insan sevgisinin kendini gösterdiği idealimizdeki dünyadan günümüz dünyasına, yani gerçek yaşama döndüğümüzde ana malzeme, taşımızın kalitesinin insanlığın çağlardan beri süregelmekte olan bilimsel, düşünsel ve toplumsal gelişmesine paralel olarak arttığını söyleyebiliriz.

Ancak bununla beraber, pürüzleri yontmak ta bir nebze daha zorlaşmıştır. içinde yaşadığımız dünya ne yazık ki acımasızdır; din, dil, ırk ayrılıklarından kaynaklanan çatışmalar olanca hızıyla devam etmekte, insanların birbirlerine karşı beslediği hoşgörüsüzlük, önyargı, kin ve düşmanlık duyguları azalacağına artmaktadır. Tüm bu olumsuz gelişmeleri tek bir sözcükle ifade etmek gerekirse buna, insanların hem cinsleri arasında varolması gereken kardeşlik sevgisinin noksanlığı diyebiliriz.

Evet, tüm bu olumsuzluklar bugünkü dünyamızın gerçekleri; bunlar taşın henüz yontulmadığını gösteriyor. Taşımızın kübik hale gelmesi, yani idealimize ulaşmak için sürekli çalışmalıyız. (11) Bu konuda, biz

(11) Höpfer, A. (1988), S. 247ff.

M.'lar diğ er insanlara göre biraz daha şanslı sayılabiliriz.

Mâbetlerimizde yaptığımız çalışmalar, olgunlaşma yolunda bizim en büyük yardımcımız. Mâbetlerimiz, bu anlamda birer laboratuvar; sevginin talim edildiğı, benliğimizde yer alan olumlu yanların olumsuzlara üstün gelmesi amacıyla kendimizi eğıttiğimiz kutsal birer ortam. Yalnız bu laboratuvarlarda ürettiğimiz sevgi, evrensel sevginin sevginin bir ilk  rneğı (Prototype). Bu sevgiyi harici dünyaya yaymaksızın, etrafımızdakilere kendi taşlarını yontmada elimizden geldiğı  l de yardımcı olmaksızın görevimizi yerine getirmiş olmayacağız.

Seven, sevgiye ulaşmayı hedef edinen kişiler olarak bu görevimizi bir an için olsa bile aksatmamamız düşüncesindeyim.

Evrenin Ulu Mimarı, bu yolda bize yardımını esirgemesin. Dilerim  yle olsun.

KAYNAKÇA:

- (1) *Aydiner, H. (1976), Sevginin Psiko-Sosyolojisi, M. Dergisi 25. No. 23-24*
- (2) *Benazus, H. (1984), insanları Seveceksin, Site Ofset Matbaası*
- (3) *Birand, K. (1964), ilkçağ Felsefesi, 2. Baskı, A. . İlahiyat Fak. Yayınları*
- (4) *Fromm, E. (1984), Seve Sanatı*
- (5) *Haçerlioğlu, O. (1978), Felsefe Ansiklopedisi-Kavramlar ve Akımlar, Cilt 5, Remzi Kitabevi*
- (6) *Höpfner, A. (1988), Symbolik der Steine, Bundesblatt, Monatl. erscheinende Handschrift für Brr. Freimaurer, im Selbstverlag der Grossen National - Mut-*

terloge "Zu den drei Weltkugeln", 86. Jahrgang, Heft 11, S. 247-250

- (7) Lennhoff, E., Posner, O., (1932), *Internationales Freimaurerlexikon*, Amalthae Verlag Zürich, Leipzig, Wien S. 1510
- (8) Mengüşoğlu, T. (1988), *insan Felsefesi, Remzi Kitabevi*
- (9) önce, G (1986), Erdem "Fazilet", Mimar Sinan, 1986, No. 59. S. 66-70
- (10) Yolaç, S. (1990), *Hamtaş ve Hamtaş Yontmak, Konferanslar-Sevenler Muh. L. 25. Yıl Anısı (1965-1990)*, S. 55-58
- (11) Zekıyan, B. (1982), *Hümanizm (insancılık) Düşünsel işlem ve tarihsel kökenler, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi, İnkılap ve Aka Kitabevleri*

NAISMITH - NECAT KİTAPLAR - LISZT

İsmail İŞMEN

Masonik filateli çok geniş kapsamlı bir konudur. Masonlukla ilgili kişiler ve bu kişilerin yaptıkları eserler, müzisyenler, astronotlar, ilim adamları, filozoflar v.s. gibi insanların düşünceleri yanı sıra tarih sayfaları arasına gizlenmiş olaylar araştırmalarla gün ışığına çıkınca bambaşka bir alemin içinde buluruz kendimizi... Bu yazımızda bazı ilginç örnekler sunuyoruz.

NAISMITH VE BASKETBOL

Eski çağlardan günümüze kadar sporun çeşitli dallarında yarışmacılar daha ileriye, daha yükseğe, daha hızlı rekorlara doğru atlamışlar, koşmuşlar, gitmişlerdir. Bazı spor dallarında ise, takımlar bir topla yüksek sayı kazanmak için sahalarda karşı karşıya gelmişlerdir. Mahalle oyunlarından olimpiyat ve dünya çapında yarışmalara kadar futbol, voleybol, basketbol, hentbol v.s. takım yarışmalarının konusu ol-

muştur.

Bunlardan bir tanesinin, basketbolun öyküsü çok ilginçtir.

Basketbol bir Amerikalı jimnastik öğretmeni olan Dr. James Naismith tarafından icat edilmiştir. Naismith, Springfield, Massachusetts'teki okulun jimnastik salonunun karşılıklı iki duvarına yükseğe birer şeftali sepeti asmış ve bir futbol topunu elle zıplatarak bu sepetlere atılmasını öğretmiştir. Uyguladığı 13 kuralın büyük bir kısmı bugün için dahi geçerlidir.

Basketbol 1936'da olimpiyat yarışmaları programına konulmuştur.

Dr. James Naismith 10 Şubat 1894'te Springfield'deki Rosewell Lee Locasında tekris olmuş, 17 Mart 1894'te kalfalığa geçmiş ve 28 Nisan 1894'te ustalığa yükselmiştir.

Mayıs 1959'da İstanbul'da XI. Av-

rupa ve Akdeniz Memleketleri Basketbol Şampiyonası nedeniyle bir pul serisi çıkarılmıştır. Naismith'in portresi ve şeftali sepetiyle potayı sembolize eden birer kompozisyon ve oyundan bir örnek PTT ve Basketbol Federasyonu tarafından kullanılmıştır.

PİTAGOR VE 47. TEOREM

Pitagor (M.ö. 580-500) Yunan Matematikçi düşünürü ve bilim adamı, matematik, müzik ve astronomi üzerine teoremler kurarak bunların gelişmesinde katkıda bulunmuştur.

Pitagor'un öğretilerinin masonluk aleminde üstün bir değeri ve önemi vardır; onun felsefesi alanında bir dizi imisasyon uygulanırdı. Pitagor öğrencilerinin bazı derecelerden geçmesini üstün ve yüksek derecelere gelmeden kendisini ile şahsen temasa geçmesine izin vermezdi. Bu dereceler, sayısal olarak üçti. Birinci öğrencilerimi matematik ve geometride bilgi sahibi olmalarını sağlayan "Matematieus", ikinci derecede pozitif ilmin yüzeysel uygulamasını öngören "Teoreticus" ve sonuncu yani üçüncü derecede adayın yeteneğine göre özümsemediği ölçüde tüm aydınlanmanın ışığı ile yetkilendiği "Electus".

Pitagor'un öğrencileri üçüncü dereceye yükseldikten ve olgunluğa ulaştıktan sonra ikiye ayrıldı: "Exoterici" ve İsooterici olmak gizlilik ve kayıtsız şartsız itaat bu okulun temel prensipleriydi.

Yunan filozofu Pitagor masonik felsefede "eski bir arkadaş ve birader" olarak bilinmekte ve üstat olarak tanınmaktadır. eski eserlerden bu güne dek gelmiş olan bir teorem, "bir dik açılı üçgende hipotenüsün karesi, kenarların karelerinin toplamına eşittir" formülü olan 47. Euclid problemi, Pitagor tarafından bulunmuştur.

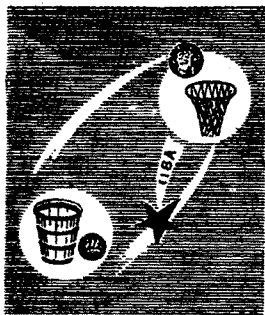
Bir dik açılı üçgenin kenarlarına resmedilmiş üç kare, masonlukta pek çok bijuda ve Mimar Sinan dergimizin arka kapağında görülebilir.

1954'te Yunanistan, bir Sisam parası üzerine Pitagor'un bir sütun yanındaki resmini gösteren bir pul ile 47. teorem yazısı ile dik açılı üçgeni ve kareleri gösteren ikinci bir pul çıkarmıştır.

MELVIN JONES VE LIONS

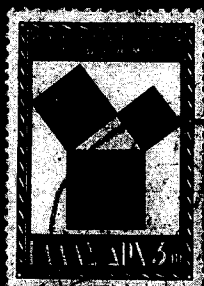
Lions hareketi, Chicago'lu bir sigortacı olan Melvin Jones'un, çevresindeki iş adamlarının, işteki yeteneklerini bir karşılık beklemeden hizmet ederek insanların ve insanlığın yararına kullanmaları çağrısı ile 7 Ocak 1917'de başlamıştır. "Yardıma eğilmedikçe kimse dik duramaz" özdeyişi ile özetlenen bu dünya görüşü hızla benimsenmiş ve yayılmaya başlamıştır. Bugün dünyanın 177 ülkesinde 41000 Lions kulübü faaliyet göstermekte ve üye sayısı 1.500.000'u aşmaktadır.

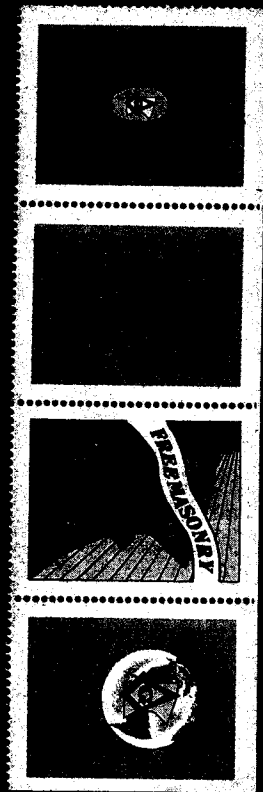
Lions sadece düşünce olarak değil, çalışma yöntemi ve teşkilatlanma bakımından Türkiye'ye de

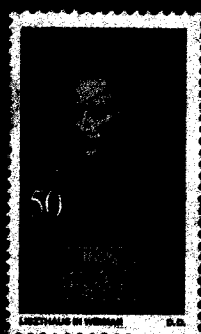
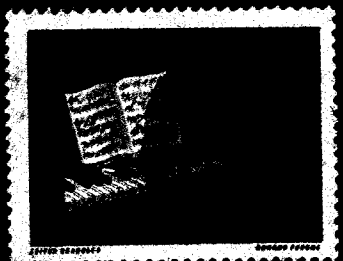

İSTANBUL, MAYIS 1969
XI. AVRUPA VE AKDENİZ MEMLEKETLERİ
BASKETBOL ŞAMPİYONASI
ORGANİZASYON KOMİTESİ ÖZEL ZARFI

geldi ve 6 Mayıs 1963'te Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim tarafından İstanbul'da Türk Lionsu kuruldu.

Melvin Jones K. Amerikada Illinois Eyaletinin Chicago şehrindeki 141 No.lu Garden City Locasının üyesi olmuştur. Çeşitli ülkeler Lions hakkında pul çıkarmıştır. Bunlara ait iki örnek olarak lions'un 50. yıldönümünde (1917-1967) İtalya'nın Lions amblemini ve Monach'nun da Lions amblemi ile birlikte Melvin Jones'un resmini gösteren fonları sayabiliriz.

NECAT MAHFİL-İ MUHTEREMİ VE HİMAYE-İ ETFAL CEMİYETİ

Necat Locası veya eski adı ile Necat Mahfil-i Muhteremi 35 numara ile 17 Mayıs 1916'da İstanbul'da kurulmuştur. Bu Loca bugünkü adı "Çocuk esirgeme Kurumu" olan "Himaye-i Etfal Cemiyeti"nin kuruluşuna öncülük etmiştir.(2)

Bu kuruluşu Kemalettin Apak K. kitabında anlatmaktadır. (3) Necat Mahfilinin 1917 Mart ayındaki bir celsesinde Hatip Avukat Celal Derviş K., bazı sefil küçük çocukların soğuğa karşı Tüneldeki sıcak hava veren menfezlerde ısınmaya çalıştıklarını anlatmıştı. Bu hususta Ahmet Emin Yalman, Mustafa Reşit Mimaroğlu, Servet Yesari ve Osman Tevfik B.ler de konuşmuş ve sonuçta çocukların korumasını gaye edinen bir "Himaye-i etfal Cemiyeti" adı

altında bir dernek kurulması kararlaştırılmıştır.

"Himaye-i Etfal Cemiyeti" daha sonra "Çocuk Esirgeme Kurumu" adını almıştır. Amblemi kırmızı yıldız içinde beyaz aydır. TC Posta idaresi çeşitli vesilelerle çıkardığı yardım pulları arasında Çocuk Esirgeme pullarına yer vermiştir.

KUTSAL KİTAPLAR

İncil: Alman Posta İdaresi Gutenberg'in incili basmasının 500. yılında bir hatıra pulu çıkarmıştır.

TORAH: İsrail posta İdaresi Musevilerin kutsal kitabını gösteren bir pulu 1951'de çıkarmıştır. Torah, "yasa kitabı" anlamına gelmektedir. eski devirlerden kalma bir usulle torah uzun bir papirus olup iki tahta etrafına sarılıp açılmaktadır.

KURAN-I KERİM: Mısır Posta idaresi Kuran-ı Kerim'in 1400. yıldönümünde 1387 (1968) de, bir uçak pulunu dünyaya tanıtmıştır.

MESCİD-İ AKSA

Kıbrıs Türk Federe Devleti Posta İdaresi Filistin Halkı ile Dayanışma münasebetiyle Kudüs'teki Mescid-i aksa'yı pulunun konusu yapmıştır.

Bu bina Hazreti Süleyman'ın mabedinin temelleri üzerine inşa edilmiştir.

GÖNYE : PERGEL : VE "G"

Bir Loca tarafından hazırlanmış olup ancak posta'da kullanılmamış olan pullar içlerindeki yazılar bakımından ilgi çekicidir. Şöyle ki:

Masonluk : Bir hayat tarzıdır

Masonluk : Hayattan zevk almak ve insanlığa hizmet demektir

Masonluk : Özgür dünyanın kardeşlik kalesidir

Masonluk : iyi insanları daha iyi insan yapmaktadır

Masonluk : önemli, değerli ve ödüllendiricidir

Masonluk : Dünyanın en eski ve en büyük kardeşlik kuruluşudur

FRANZ LİSZT VE POLONYA SOKAĞI

Macaristanın yetiştirdiği müzisyenler arasında Franz Liszt (1811-1886) yalnız sanatçı olarak değil aynı zamanda hem insan, hem de mason olarak ilginç bir yaşantısı vardır.

Franz Liszt müziğini sunmak ve çalmak için Avrupada çok seyahat etmiştir. Ayrıca 1846'da İstanbul'a gelmiştir; o zaman Polonya Sokağı olan bugünkü Nuru

Ziya Sokağı 19 numarada piyano satıcısı A. Commendiger K. in evinde misafir kalmıştır. İnşa edilmiş yapıda bugün Büyük Locanın tesisleri bulunmaktadır.

Franz Liszt Abdülmecit için bir Türk marşı bestelemiş, dördüncü dereceden Mecidiye nişanı ile ödüllendirilmiş ve çeşitli konserleri arasında 18 Haziran 1847'de Büyükderede Franchini Köşkünde bir konser vermiştir.

Masonik yaşantısına gelince: Franz Liszt 18 Eylül 1841'de Frankfurt'ta "zur Einigkeit" Locasında tekris olmuş, 8 Şubat 1842'de Berlin'de "Drei Welt Kugel" Büyük Locasına bağlı "zur Eintracht" Locasında ikinci dereceye geçirilmiş ve 22 Şubat 1842'de aynı locada üstatlığa yükseltilmiştir.(4)

Pek çok ülke Franz Liszt için posta pulu çıkarmıştır. Kendi memleketi olarak Macaristan da serileri arasında Liszt ile beraber polonyalı müzisyen Chopin'i de resmetmiştir.

Doğu Almanya Liszt'in resmi ile beraber Weimardaki evini göstermektedir.

KAYNAKLAR

- (1) Pulların kompozisyonu b.u makalenin yazarı tarafından hazırlanmıştır.
- (2) Suha Umur, Mimar Sinan Dergisi 1976, Sayı 22, S.67
- (3) Kemalettin Apak, Ana Çizgileriyle Türkiyede Masonluk Tarihi
- (4) L. Rabes, Franz Liszt, 1983, Cilt 96

Localarda Verilen Konferanslar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ANKARA			
Uyanış	Rahmi Tunçalp	Türkiyede Masonluk	19.3.1993
Doğuş	Şevki Baybaş	M.. 'ik Sembolizma ve Alegoriler	25.5.1993
Yükseliş	İlter Uzel	Perspektif açıdan İnsanın İç Dünyası	18.3.1993
	Ragıp Buluç	Simbiyosis ve Mimarlık	1.4.1993
	Ethem Sena Çınar	III. Derece Üs.. 'lıkta Gördüklerim ve Düşündüklerim	15.4.1993
Bilgi	Cemal Ertan	Sevgi (Emmerson's Essays den)	21.4.1993
	Oğuz Altan	Teklif Tahkikat Oylama	5.5.1993
Barış	Toygun Orbay	İnsan Beyninin Cinsel farklılıkları	15.3.1993
Dikmen	Aykut Duatepe	Disiplin	1.4.1993
	Doğan Poyraz	Dikmen'in Tarihçesi	15.4.1993
	Teoman Güre	Hacı Bektaş Veli	20.5.1993
Arayış	Akın Erkan	Nasıl Bir Yaşam	16.3.1993
Üçgöl	Şahin Yenişehirlioğlu		
	Necati Aksoyoğlu	Toplumsal Varlık Olarak İnsan	10.3.1993
Ahiler	Ünsay Yavuz	Atatürkçü Düşünceye Çağdaş Yaklaşımlar	8.4.1993
Çağ	A. Bican Akyol	İnsan Hakları	17.3.1993
	Ruhi Altınörs	Mason Olmayan Bilgiler ve Teklifin Önemi	28.4.1993
Gönül Mimarları	Hasan Kazanoğlu	Şiirlerdeki Evler Behçet Necatigil	6.4.1993
	Hasip Sözen	Sağlık Sorunlarımız Karaciğer Hastalıkları Hepatit	20.4.1993
	Hasan Kazanoğlu	Kalfalık yolunda	18.5.1993

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Eşitlik	Yavuz Hakman	Günümüz Gerçeklerinde M. 'luk	30.3.1993
	Onur Arsal	Kauntum Mekanının Ortaya Çıkışı	25.5.1993
Ankara	Okan Işın	Hür Masonluk Ülküsü	
		Evrensel Kardeşlik	2.4.1993
Yunus Emre	Selahattin Ünal	Sütunlardan 5 Dakika Kardeşlik	7.4.1993
	Ufuk Elçin	Sevgi	21.4.1993
Atanur	Mustafa Balıkcıoğlu	Landmarklar ve Eski	
		Mükellefiyetler	5.5.1993
	Taner Ercan	Ayna	29.3.1993
	Salih Tugay	Masonluğun Geçmişe Dayalı	
		Tarihsel Sosyal ve Teolojik Verilerine	
		Kısa Bir Bakış	3.5.1993
Çukurova	Pekşen Tamdoğan	Eleştirinin Eleştirisi	20.5.1993
Erdem	Çetin Gülovalı	Ahlak	16.3.1993
	Ethem Sena Çınar	Mutluluk Düşüncelerim	6.4.1993
	Yavuz Hakman	Landmarklar	20.4.1993
	Fevzi Akansel	Akıl ve Hikmet Rehberliğinde	
		Dayanışma	4.5.1993
	Teoman Güre	Nur Üzerine Konuşma	18.5.1993
Denge	İbrahim Güray	Hırs Jack LANDON Martin Eden	9.3.1993
Tolerans	Hasan Kazanoğlu	Şiirlerinde Evler Behçet NECATİGİL	14.4.1993
	Aydın Göktan	LOCKE VE TOLERANS	26.5.1993
Üçnür	İlhami Ömür	Türkiyede Masonluk Tarihi	12.4.1993
	Mahmut Emin VAROL	M. 'luk ve İnsan Hakları	26.4.1993
	Akif Ergun	Gerçeklerin Değerlendirilmesinde	
		Zaafıların Etkinliği	10.5.1993
	Uğural Gafuroğlu	Sevgi ve Masonluk	14.6.1993
Başkent	Nevzat Arseven	21. Yüzyılda Evrene Sevgi	
		Hakim Olucak mı?	15.3.1993
	Sadettin Çelikaksoy	İnsan Hakları	5.4.1993
	Hurşit Ertuğrul	Demokrazi	19.4.1993
	Baran Asena	21. Yüzyıl	7.6.1993
Gökkuşığı	İsmail Görgülü	İnsan Hakları ve Masonluk	19.3.1993
	Nuri Özgirgin	Atatürkçü Felsefede Masonik	
	Ünsal Yavuz	Kavramlar	2.4.1993
	Dicle Derman Atalay Yüksel	İnsan Hakları	
	Pamir Sensöz	ve Masonluk	16.4.1993
	Atilla Eriş	Mason Davranışı	21.5.1993
Hoşgörü	Sungur Babaoğlu	Ahilik ve Masonluk	17.3.1993
	Adnan Balkanlı	Stainmetzen (Taş Yonutucuları)	21.4.1993
Antalya	Sinan Öktem	Bz Kimiz ve Burada ne Yapıyoruz?	26.5.1993
	Tuncay Kesim	İnsanın Kendini Araması	20.5.1993
	E. Bülent Eyiler	M. 'lukta Sır	15.4.1993
Ekin	Necdet Kesmez	Gelenekçilik Tutuculuk İlericilik	30.4.1993

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Yörünge	Bozkurt Güvenç	Kimdir O İnsan	11.6.1993
	Halil Mülküs	Ankarada Masonluk	27.4.1993
	Taylan Lünel	Çıraklık Derecesinin Sembolizması ve Felsefi Hakkında Düşünceler	11.5.1993
İSTANBUL			
İdeal	Münir Berin	Mason Locasında Kadın	10.5.1993
Kültür	Atilla Büyüktuncay	Ömer Hayyam	21.5.1993
Ülkü	Enver Nejdet Egeran	Masonluğun Yaşam Felsefesi	8.04.1993
	Mithat Melen	Türkiye Ekonomisi ve Masonlar	19.3.1993
	Sabri Dağdelen	İnsan ve Sembolizması	15.04.1993
	Burhanettin Cankat	Milli Dil Türkçe	29.4.1993
Hürriyet	Mithat Cin	Dünyada Lobicilik	27.4.1993
	Rind Akyüz	Masonik İlkeler 2 Anderson	
		Nizamnamesi	25.5.1993
	Fuat Oburoğlu, Cünayt Ayrıl	Nar Senfonisi	5.04.1993
	Necdet Egeran, Yüksel Umuter	Masonluk Nedir? Ne Değildir?	
	Lütfi Ensari		03.05.1993
	Abdurrahman Erginsoy	Mason ve Görev	14.06.1993
Müşavir	Doğan Yalın	Genetik Araştırmalar ve Masonlar	16.04.1993
	Erol Güler	Anti Masonik İddialara Cevaplar	14.5.1993
Libertas	Melih Sarter	Jean Sibelius (1865-1957)	
		Hayatı ve Müziği	7.04.1993
	Aka Baldaş	Gül Sadece Bir Çiçek mi?	5.5.1993
	Melih Sarter	Jean SİBELİUS'un Müziği ve Hayatı	7.04.1993
	Demir Tiraki	Evrimde Devrim	5.5.1993
Fazilet	Reşit Ata	Ben Mason Oldum Artık Eğitime ne İhtiyacım Var?	4.5.1993
Erenler	Ahmet Akkan	Hürriyet Açısından Eşkenar	
		Üçgenin Dışındaki Ben	14.5.1993
Delta	Necdet Egeran	Masonluğun Yaşam Felsefesi	19.4.1993
	Beysan Keyder	Yunus Emre	3.5.1993
	Bülent Iskir	Nostradamus	14.6.1993
Sadık Dostlar	Ahmet Ersen	Stoa Felsefesi ve M. 'lik	
		Düşüncelerle Çağrışım	18.3.1993
	Necmi Karakullukçu	Geleneksel Masonluk	15.4.1993
	Lütfi Ensari	Masonluk Ne Değildir	27.5.1993
Ülke	Zafer Kalaycı	Hürriyet Yine Hürriyet	8.6.1993
Şefkat	Ahmet Akkan	Türkiye'de Masonluk Tarihinde	
		İbret Alınacak Bir	
		Dönem (1930-1935)	29.3.1993
	Aziz Kiran	Çevre ve Ekoloji	26.4.1993
	Aydın Ortabaşı	Ahilik ve Masonluk	24.5.1993
Hümanitas	David Kohen	M. 'luğun Yüce İddiası	31.3.1993
	Enrico Groos	Rusyanın Yeni Devletlerine	
		Yapılan Bir Seyahatten İzlenimler	20.4.1993
Hulus	Lefter Karakaş	Masonluk Felsefesinde Görüşler.	05.5.1993

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Freedom	Ediz Hun	Çevre Sorunları ve İnsan	22.4.1993
Devrim	Mithat Cin	İnsan Sesinin Kudreti	28.4.1993
	Semir Abbasoğlu	Kalp Damar Hastalığı Nedir, fSebepleri ve Önlenmesi	12.5.1993
	Turhan Ergüden	"Yöneticinin Günlüğünden"	
		Batık Şirketler Üzerine Söyleşi	26.5.1993
Pınar	İ. Nevzat Eser	M.. 'ta Örf ve Adetler	13.4.1993
	Adnan Baker, Semih Yıldır	İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	25.5.1993
Sevenler	Özer Yelce	Mozart ve Tekris. Audiovisual Anlatım	09.4.1993
	Fadıl Altop	Yaşam ve Adalet	7.5.1993
Hisar	İsmet Okyay	Ütopyalar ve M.. 'luk	18.5.1993
	Cavit Yenicioğlu	Sembolizmada Vuruşların Dili	15.6.1993
Üçışık	Yalçın Kurtoğlu	Konuşmak	31.3.1993
	Yaşar İksavaş	Tiyatrodan Çıktık Yola	19.04.1993
	Cem Akıncıtürk	Sigara Bağımlılığı	3.5.1993
Özlem	Erdoğan Karakoyunlu	M.. 'lukta Rehberlik	12.4.1993
	Ergun Zoga	Masonluk ve Tolerans	26.4.1993
	Reşat Zincirkıran	Masonlukta Yüksek Dereceler	07.6.1993
Başak	Üstün Gürtuna	Finlandiya Notları-Sibelius K..	08.04.1993
	Abdurrahman Erginsoy	Masonik Felsefe Açısından Bugünün Spekülatif Masonluğu ve Türk Masonluğu	22.04.1993
	Bahri Öktem	Mozaik Zemin	6.5.1993
İrem	Mustafa Kızılay	Uzay Zaman İnsan	7.5.1993
	Sedat Erener	Masonik Doğum ve Yaşam	18.6.1993
Evren	Sezgin Alsan	Elektronik Müzik ve Mesleğimiz	1.4.1993
Nilüfer	Zafer Kendik	Yer Küre Gök Küre	9.3.1993
	Müjdat Yeşildağ	Sevgi	9.3.1993
Burç	Vahdettin Arseven	Masonik Değeri Çok Olan Semboller ve Müzik	3.5.1993
Sembol	Davut Berker	Özgür Düşünce	24.5.1993
Güven	Atilla Büyüktuncay	Ömer Hayyam	08.4.1993
Sezgi	Ahmet Akkan	Sevgi Kavramı Üzerine	26.5.1993
Akıl ve Hikmet	Galip Ziya Başak	Landmarklar Ritler Obediyanlar	18.3.1993
	Yıldırım Baysal	Laiklik	1.4.1993
	Tamer Ayan	Masonik Etiket	29.4.1993
Boğaziçi	Masonlukta Ritler	Uğur Soyak	31.3.1993
Yeditepe	Ergun Zoga	Masonluk ve Taasup	22.4.1993
Gönye	Vitali Güzelbahar	Tanrı Din ve İnsan	17.5.1993
Güzel İstanbul	Ahmet Madenci	Toplumumuzda Çağdaşlaşma ve Din Sorunu	2.4.1993
	Ergun Zoga	Masonluk ve Taassup	30.4.1993
Güneşiği	Mehmet Toplar	Antik Hint Düşüncesi.	10.5.1993

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Tanyeri	Abdurrahman Erginsoy	Masonik Eğitim	21.5.1993
Marmara	İhsan Özgen	Masonlararası İlişkiler	10.3.1993
	Bozkurt Güvenç	Masonlukta Kapalılık ve Açıklık	7.4.1993
	Abdurrahman Erginsoy	Masonik Eğitim	7.5.1993
Sabah Güneşi	Tuğrul Erdener	Yine Açılalım mı?	29.3.1993
Dostluk	Ümit Sayın	Büyü, Bilim ve Masonluk	05.4.1993
	Hasan Akdeniz	Tehlikeler	19.4.1993
	Suha Umur	Skrüten	3.5.1993
Gelişim	Ali Candan	Büyükçelen	15.6.1993
Umut	Naif Timur	Evrensel Yapıda Bir M. : 'un Görevleri	15.4.1993
	Burhanettin Cankat	Milli Dil (Türkçe)	29.04.1993
Yakacık	Teoman Çetin	Görev ve Sorumluluklarımız	19.3.1993
	Hasan Akdeniz	Neden Nazır K. .	30.04.1993
Yakacık	Cüneyt Eriş	Masonik Yolumuzdaki Çalışmalarımıza Işık Tutabilecek Bir Örnek	14.5.1993
	Ertuğrul Kasacı	Tanıtalım mı, Tanıtmıyalım mı?	11.6.1993
Kadıköy	Hüsnü Göksel	Masonluğun Felsefesi	12.4.1993
	Sedat Düzkan	Batıda ve Doğuda Aydınlanma	10.5.1993
	Dursun Koçer	İnsan ve Evren	24.5.1993
Geometri	Tamer Ayan	Masonik Etiket	14.4.1993
Doğu	Kaya Örs	İkibine yedi kala DOĞU'dan Beklenenler	8.6.1993
İZMİR			
İzmir	Tacettin Ürkmen	M. : Yalnız Değildir.	11.3.1993
	Argun Çancar	Namık Kemal'in M. : 'luğu	8.4.1993
Nur	Emin Kaya	Hasanat	13.4.1993
Promethe	Şeyda Karaca	Vitriol	10.3.1993
	Fevzi Demir	İnsan Hakları ve M. : 'luk	17.3.1993
	Hasan Banguoğlu	Ayna	7.4.1993
Gönül	Hüsnü Göksel	Güzellik Onu Süslesin	18.3.1993
Ephesus	Münir Ülgen	Arayış	15.3.1993
	Erol Tinas	Hür Masonluğun Tarihi ve Gelişmesi	29.3.1993
	Galip Albayrak	Tekris ve Semboller	12.4.1993
Manisa	Savaş Akgün	Karanlıktan Aydınlığa	5.5.1993
	Tamer Erülker	Siyah Beyaz Damalı Yer Döşemesi	5.5.1993
	Rıza Erkan	Hakikatın Işığı	13.5.1993
Ege	Halil Başbakkal	Dış Alemde M. : 'luğa Yakışır Şekilde Davranmak	13.5.1993
Işın	Turan Yönaç	M. : 'luk ve Sorumluluk	15.3.1993
	Erdal Özışık	Türkiyede Cemiyetler yasasına Göre Kurulmuş Olan Masonik Kuruluşlar	12.4.1993
	Sedat Sarıdağ	İnsan Hakları	24.5.1993
Karşıyaka	Ergun Aybars	M. : 'luk ve Siyaset	30.3.1993
Kordon	Melih İnan	Aşk Peygamberi Mevlana	22.4.1993

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	EB... MAŞ.. İNTİKAL TARİHİ
Nazım Baltacı	Reşadiye 1941	18.4.1985	Üçnur	23.4.1993
Cahit Çeltikçi	İstanbul 1918	26.6.1950	Üçgül	12.11.1992
Avni Kaptanoğlu	Balıkesir 1910	10.6.1956	Ülkü	1.4.1993
Tuğrul Besen	İstanbul 1921	26.5.1955	Akıl ve Hikmet	25.4.1993
Sacit Sözer	İstanbul 1911	22.12.1955	Ülke	26.4.1993
Ali Aydın Bilge	Kayseri 9.2.1938	5.2.1973	Sevgi	10.4.1993
Hakkı Arıgüç	İstanbul 1911	8.3.1966	Pınar	31.3.1993
Arslan Aslantürk	Trabzon 1941	7.10.1987	Tolerans	1.11.1993
Teoman Baykal	Mersin 1930	17.6.1970	Denge	29.4.1993
Okhan Atakan	Ağrı 1946	16.2.1989	Kutup Yıldızı	12.4.1993
Bülent Onaran	İstanbul 1923	7.11.1963	Gönül Mimarları	16.3.1993

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Eb. Maş'a İntikal eden kardeşlerimize Ev..’In U.. Ml..’ndan sonsuz mağfiret
ve kederli allelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message from M.W. Grand Master Can ARPAÇ
8. Message from M.W. Grand Master Can ARPAÇ
11. What Is Loyalty and what it isn't. Cevad Memduh ALTAR
17. Bro. Mustafa Hakkı Nalçacı Ahmet AKKAN
23. Exemplary application of Protocol in Turkey..... Ahmet AKKAN
25. Voltaire - The Lodge "Les Neuf Sœurs" - Declaration
of Moral Rights..... Çelil LAYIKTEZ
35. Thoughts About Freemasonry Raşid TEMEL
39. Masonic thinking and Masonic Culture Nezih RONA
44. About Von Königstreu..... M. Fuat AKEV
46. Our Unwritten rules (2. Part)..... T. İhan ÖZDEN
53. An Important Masonic Document Tamer AYAN
57. Light Comes Back to Freemasonry
in Bulgaria and Poland Fahri ERKŞAN
61. Those in the Eternal East: An Ever
Lighted Torch: Ali Paşa Necip NESAK
64. About Love Orhan AKIŞIK
71. Masonic Philately İsmail İşman
79. News From Lodges Mimar SİNAN
84. In Memoriam Mimar SİNAN

Address : 25, Nuruziye Sokakı — Bayazıt / İSTANBUL

YEAR : 1993

NO : 88